

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-
підтримка

С. О. Скворцова,
О. В. Онопрієнко

НОВА
УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

2
КЛАС

Спостерігаю

Міркую

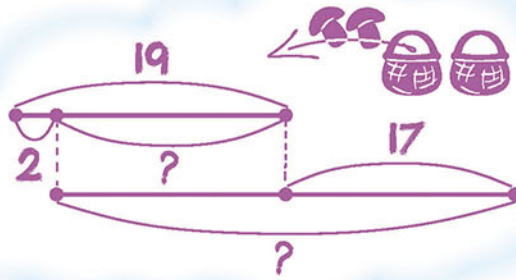

Розв'язую

Математика

Навчальний зошит

Частина 2

УДК 51:37.016(076)
С42

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради
з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України
від 05.04.2019 р. № 22.1/12-Г-178)

Рецензенти:

Н. П. Листопад, науковий співробітник відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України;
О. Б. Колесник, учитель початкових класів Харківської гімназії № 12
Харківської міської ради Харківської області

Скворцова С. О.

С42 Математика. 2 клас. Навчальний зошит : У 4 ч. Ч. 2 / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 64 с. : іл. + Додаток «Працюю самостійно 2» (32 с.) + Кольорова вкладка (1 арк.).

ISBN 978-617-09-5441-1

Посібник складений відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченка, і є складовою навчально-методичного комплексу з математики для 2 класу авторів С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко. До комплексу входять: навчальний зошит у 4 частинах із додатком «Працюю самостійно» для самостійної роботи учнів, посібник «Моніторинг навчальних досягнень», збірник завдань для формуального оцінювання, розробки уроків.

Видання складається з чотирьох частин, кожна з яких містить тексти правил; зразки міркувань; завдання на актуалізацію опорних знань, створення проблемної ситуації та її розв'язання, первинне закріплення, формування вмінь і навичок, неперервне повторення. Навчальний матеріал поданий у цікавій та доступній формі з урахуванням психологічних особливостей сучасних другокласників.

Призначено для учнів 2 класу закладів загальної середньої освіти і вчителів початкових класів.

УДК 51:37.016(076)

Для активації інтернет-підтримки:

1. Увійдіть на сайт interactive.ranok.com.ua
2. Зареєструйтеся, натиснувши кнопку «Зареєструватися».
3. Під час реєстрації оберіть статус «Вчитель».
4. На головній сторінці в поле для введення скретч-коду введіть код 817058.
5. Натисніть кнопку «ОК» та завантажте матеріали.

Служба технічної підтримки:

тел. (057) 719-48-65,
(098) 037-54-68

(понеділок — п'ятниця
з 10.00 до 18.00)

E-mail: e-ranok@ranok.com.ua

**Разом дбаємо
про екологію та здоров'я**

ISBN 978-617-09-5440-4 (ч. 1)

ISBN 978-617-09-5441-1 (ч. 2)

ISBN 978-617-09-5443-5 (ч. 3)

ISBN 978-617-09-5442-8 (ч. 4)

© Скворцова С. О., Онопрієнко О. В., 2019

© Ширяєв Д. В., ілюстрації, 2019

© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019

Дорогі друзі!

Ситуації, що виникають у повсякденному житті, є досить різноманітними. А сюжетні математичні задачі описують ситуації саме з реального життя! І, як ви вже помітили, досить часто не можна відповісти на запитання задачі одразу, виконавши лише одну арифметичну дію. Працюючи з цим зошитом, ви будете вчитися розв'язувати складені задачі, відшукувати різні способи їх розв'язання. Між тим, щоб реалізувати знайдений спосіб розв'язання задачі, треба вміти добре лічити. Тож продовжимо покращувати й обчислювальні навички.

Бажаємо успіхів!

Ваші друзі й помічники — автори зошита

У посібнику використано такі позначки:

— досліді

— візьми до уваги

— випробуй себе

— попрацюй із числами та кружками

— попрацюй із геометричними фігурами

— попрацюй із картками з числами

»» ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 20

- 1 Який компонент арифметичної дії змінюється? Як саме? На скільки? Як ця зміна впливає на результат? Заповни клітинки.

$$\begin{array}{r} 5 + 6 = \square\square \\ + \square \downarrow \quad \downarrow + \square \\ 7 + 6 = \square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 6 = \square\square \\ - \square \downarrow \quad \downarrow - \square \\ 7 + 6 = \square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 - 6 = \square \\ - \square \downarrow \quad \downarrow - \square \\ 8 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 - 4 = \square \\ + \square \downarrow \quad \downarrow + \square \\ 13 - 4 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 10 = \square\square \\ - \square \downarrow \quad \downarrow - \square \\ 8 + 7 = \square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 16 - 6 = \square\square \\ - \square \downarrow \quad \downarrow - \square \\ 11 - 6 = \square \end{array}$$

- 2 Знайди значення різниці різними способами.

$$11 - 4 = (7 + 4) - 4 = .$$

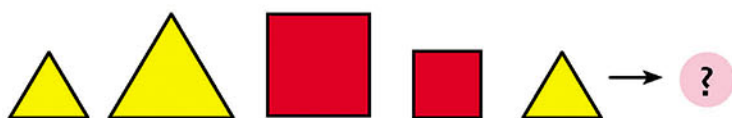
$$11 - 4 = (11 - 1) - 3 = .$$

- 3 Перевір, чи правильно складено таблиці віднімання. Що змінюється? Як ця зміна впливає на значення різниці?

$11 - 2 = 9$	$12 - 3 = 9$	$13 - 4 = 9$	$14 - 5 = 9$	$15 - 6 = 9$	$16 - 7 = 9$
$11 - 3 = 8$	$12 - 4 = 8$	$13 - 5 = 8$	$14 - 6 = 8$	$15 - 7 = 8$	$16 - 8 = 8$
$11 - 4 = 7$	$12 - 5 = 7$	$13 - 6 = 7$	$14 - 7 = 7$	$15 - 8 = 7$	$16 - 9 = 7$
$11 - 5 = 6$	$12 - 6 = 6$	$13 - 7 = 6$	$14 - 8 = 6$	$15 - 9 = 6$	
$11 - 6 = 5$	$12 - 7 = 5$	$13 - 8 = 5$	$14 - 9 = 5$		
$11 - 7 = 4$	$12 - 8 = 4$	$13 - 9 = 4$			
$11 - 8 = 3$	$12 - 9 = 3$			$17 - 8 = 9$	
$11 - 9 = 2$				$17 - 9 = 8$	$18 - 9 = 9$

Якщо **від'ємник** $\frac{\text{збільшиться}}{\text{зменшиться}}$ на кілька одиниць, то значення різниці, навпаки, $\frac{\text{зменшиться}}{\text{збільшиться}}$ на стільки ж одиниць.

4 Перевір, чи правильно учень знайшов значення виразів.

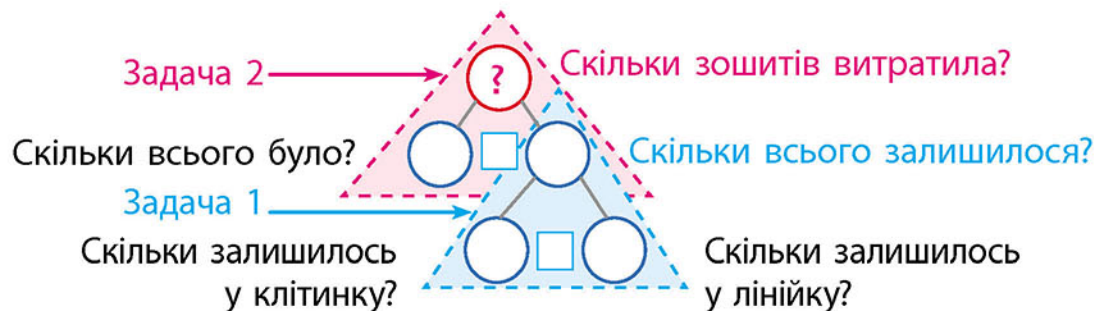
$28 - 11 + (16 - 8) = 24$	$(12 - 9) + (16 - 6) + 7 = 6$
1) $16 - 8 = 7$	1) $6 + 7 = 13$
2) $28 - 11 = 17$	2) $16 - 13 = 3$
3) $17 + 7 = 24$	3) $12 - 9 = 3$
	4) $3 + 3 = 6$

5 Прочитай задачу. Що достатньо знати, щоб відповісти на її запитання?

- У Ніни на початку семестру було 25 зошитів. Наприкінці семестру в неї залишилося 2 зошити в лінійку і 3 зошити в клітинку. Скільки всього зошитів залишилось у Ніни?

Яке число не використовується в розв'язанні? Зміни запитання так, щоб це число було використане.

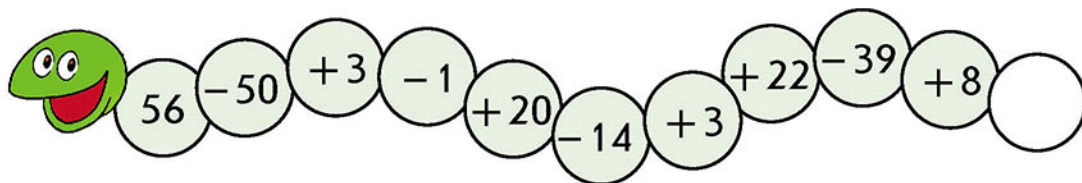
Поясни міркування за схемою аналізу та доповни її. Розкажи першу та другу прості задачі. Чи є зв'язок між цими задачами?

»» ЗНАЙОМИМОСЯ ІЗ ВИРАЗАМИ ЗІ ЗМІННОЮ

1

Виконай арифметичні дії.

2

Прочитай вирази в кожному стовпчику. Що в них спільне? Що змінюється? Як називають такі записи?

$$8 + 3$$

$$8 + 4$$

$$\underline{8 + 5}$$

$$8 + \square$$

Числові вирази

$$11 - 2$$

$$11 - 3$$

$$\underline{11 - 4}$$

$$11 - \square$$

Замість «віконечка» можна записати букву — a , b , c ... Це — змінна.

Змінну позначають буквою.

Вираз $a + 5$ — вираз зі змінною.

Прочитай вирази зі змінною: $8 + a$ $11 - b$ $14 + c$

Розглянь, як знайти значення виразу $8 + a$, якщо $a = 3$.

Якщо $a = 3$, то $8 + a = 8 + 3 = 11$ ← значення виразу зі змінною

↑
значення змінної

3

Знайди значення виразу зі змінною. Яких інших значень може набувати змінна b у цьому виразі?

$$12 - b, \text{ якщо } b = 3$$

$$12 - b, \text{ якщо } b = 4$$

$$12 - b, \text{ якщо } b = 6$$

$$\text{Якщо } b = 3, \text{ то } 12 - b = 12 - 3 = \square$$

$$\text{Якщо } b = 4, \text{ то } 12 - b = 12 - 4 = \square$$

$$\text{Якщо } b = 6, \text{ то } 12 - b = 12 - 6 = \square$$

4

➤ Значення змінної
➤ Значення виразу зі змінною

4 Знайди значення виразу зі змінною: $7+b$, якщо $b=5$; $b=7$; $b=9$; $b=6$. Задай інші значення змінної та запропонуй однокласникам знайти значення виразу.

Якщо $b=5$, то $7+b=7+\square=\square\square$

Якщо $b=7$, то $7+b=7+\square=\square\square$

Якщо $b=9$, то $7+b=7+\square=\square\square$

Якщо $b=6$, то $7+b=7+\square=\square\square$

5 Розв'яжи задачу.

➤ Ведмедик з'їв 6 порцій вершкового морозива, а фруктового — на 5 порцій більше. Скільки порцій фруктового морозива з'їв ведмедик?

Зміни умову так, щоб відповісти на запитання: «Скільки всього порцій морозива з'їв ведмедик?».

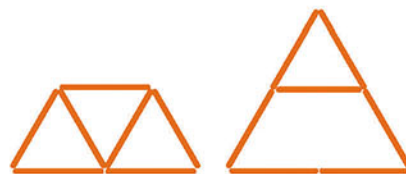

6 Постав запитання до поданих умов.

- 1) Після того як слон випив із бідона 4 л води, у бідоні ще залишилося 5 л води.
- 2) У двох дуплах живе 10 сов, причому в одному з них — 5 сов.
- 3) У парку катали дітей 7 коней і 5 поні.
- 4) Жирафа-мама дістала 8 гілок, а жирафеня — на 7 гілок менше.
- 5) Пелікан упіймав 6 рибин, фламінго — 4, а баклан зловив стільки риб, скільки пелікан і фламінго разом.

7 Виміряй сторони підручника або зошита. Знайди його периметр. Поцікався, як виконали це завдання інші учні.

8 Склади 3 трикутники із 7 паличок. Переклади 2 палички так, щоб одержати чотирикутник і трикутник. Розглянь, як це завдання виконав Сашко. Скільки трикутників на малюнку праворуч?

» ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ З ДВОМА ЗАПИТАННЯМИ

1

Прочитай задачу. Чим вона незвичайна? Чи має значення, у якому порядку відповідати на запитання задачі?

- Тітонька Галина принесла на базар 47 рибин — бичків. До обіду вона продала 12 бичків, а після обіду — 14. Скільки всього бичків продала тітонька Галина? Скільки бичків у неї залишилося?

Орися в ході розв'язування задачі міркувала так.

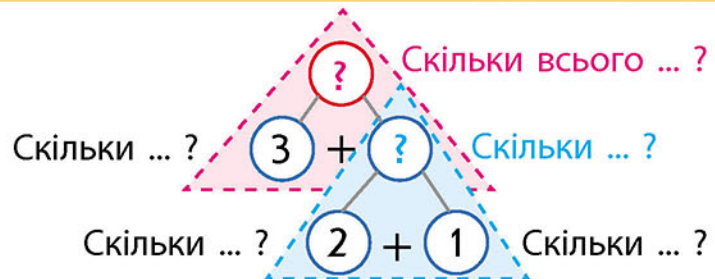
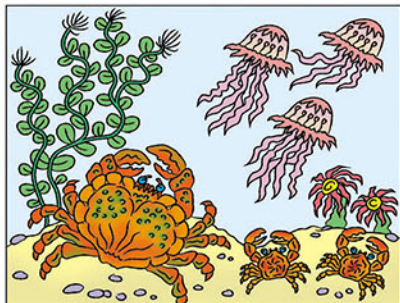
Марина зробила таку схему аналізу. Поясни хід міркувань дівчинки.

Розбий цю задачу на дві прості. Розкажи кожну задачу. У якому порядку вони мають розв'язуватися?

2

Склади задачу з двома запитаннями за схемою аналізу.

3 Перевір, чи правильно Оксанка знайшла значення виразів зі змінною.

$13 - c$, якщо $c = 7$. Якщо $c = 7$, то $13 - c = 13 - 7 = 6$.

$a - 6$, якщо $a = 12$. Якщо $a = 12$, то $12 - a = 12 - 6 = 5$.

4 Знайди значення виразу зі змінною: $b + 7$. Яких інших значень може набувати змінна в цьому виразі?

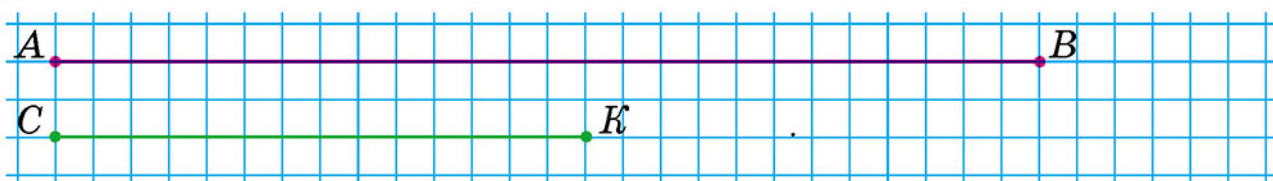

Значення змінної b	Значення виразу зі змінною: $b + 7$
3	$3 + 7 = \square \square$
4	$\square \square \square \square$
5	$\square \square \square \square$
6	$\square \square \square \square$

5 Згадай, у якому порядку виконують дії у виразі, що містить дужки. Виправ помилки, якщо вони є.

$3 \overset{2}{9} - 2 \overset{3}{4} + (9 \overset{1}{+} 5) = 19$ <p>1) $9 + 5 = 14$</p> <p>2) $39 - 24 = 15$</p> <p>3) $15 + 14 = 19$</p>	$(1 \overset{1}{4} - 7 \overset{4}{}) + 6 \overset{3}{+} (8 \overset{2}{-} 5) = 10$ <p>1) $14 - 7 = 7$</p> <p>2) $8 - 5 = 3$</p> <p>3) $6 - 3 = 3$</p> <p>4) $7 + 3 = 10$</p>
---	---

6 Визнач, на скільки відрізок AB довший за відрізок CK .

➤➤ ДОСЛІДЖУЄМО ЗАЛЕЖНІСТЬ СУМИ І РІЗНИЦІ ВІД ЗМІНИ ОДНОГО З КОМПОНЕНТІВ

1

Чи правильно знайшли значення виразів зі змінною? Який компонент змінюється в кожному стовпчику? Як саме? На скільки? Як ця зміна впливає на результат?

$$k=4 \quad k+7=4+7=11$$

$$k=6 \quad k+7=6+7=13$$

$$m=12 \quad m-8=12-8=4$$

$$m=11 \quad m-8=11-8=3$$

$$c=8 \quad 6+c=6+8=14$$

$$c=6 \quad 6+c=6+6=12$$

$$p=5 \quad 12-p=12-5=7$$

$$p=9 \quad 12-p=12-9=3$$

Якщо $\frac{\text{один з доданків}}{\text{зменшуване}}$ збільшиться (зменшиться) на кілька

одиниць, то значення $\frac{\text{суми}}{\text{різниця}}$ так само збільшиться (зменшиться) на стільки ж одиниць.

Якщо від'ємник $\frac{\text{збільшиться}}{\text{зменшиться}}$ на кілька одиниць, то значення різниці, навпаки, $\frac{\text{зменшиться}}{\text{збільшиться}}$ на стільки ж одиниць.

2

Який компонент змінюється в кожному стовпчику? На скільки? Як це впливає на результат? Доповни записи.

$$\begin{array}{r} 8+5=13 \\ +4 \downarrow \\ 12+5=\square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9-6=3 \\ +3 \downarrow \\ 12-6=\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11-5=6 \\ +2 \downarrow \\ 11-7=\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9+7=16 \\ -3 \downarrow \\ 9+4=\square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14-9=5 \\ -6 \downarrow \\ 14-3=\square\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 17-8=9 \\ -6 \downarrow \\ 11-8=\square \end{array}$$

3 З'ясуй, який компонент змінюється в кожному стовпчику. Як ця зміна впливає на результат? Знайди значення другого виразу в стовпчику, користуючись визначеною закономірністю.

$$\begin{array}{r} 13 - 7 = 6 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 15 - 7 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 8 = 14 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 6 + 5 = \square \end{array}$$

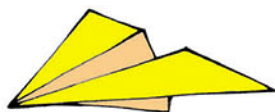
$$\begin{array}{r} 12 - 7 = 5 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 12 - 9 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 5 = 12 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 9 + 5 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 16 - 8 = 8 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 16 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 - 9 = 6 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 11 - 9 = \square \end{array}$$

4 Прочитай задачу. На яке запитання можна відповісти відразу? На яке — потім?

➤ Ігор склав 9 літачків із тонкого паперу, а з картону — на 2 більше. Скільки літачків склав Ігор з картону? Скільки всього літачків склав хлопчик?

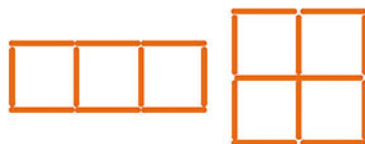
Розкажи першу просту задачу. Розкажи другу просту задачу.

Поясни міркування за схемою аналізу, доповни її.

Зміни запитання першої простої задачі так, щоб вона розв'язувалася дією віднімання.

5 Склади з 10 паличок 3 чотирикутники; з 12 паличок 4 чотирикутники. Розглянь, як це завдання виконала Наталка. Скільки всього чотирикутників на кожному малюнку?

➤➤ ДОСЛІДЖУЄМО ЗАЛЕЖНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТУ АРИФМЕТИЧНОЇ ДІЇ ВІД ЗМІНИ ЇЇ КОМПОНЕНТА

1

Який компонент змінюється в кожному стовпчику? Як саме? На скільки? Як ця зміна впливає на результат? Заповни клітинки.

$$\begin{array}{r} 5 + 7 = 12 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 8 + 7 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 8 = 5 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 15 - 8 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 4 = 8 \\ \quad ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 12 - 7 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 8 = 14 \\ \quad ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 6 + 5 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 16 - 9 = 7 \\ \quad ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 16 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 - 8 = 7 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 11 - 8 = \square \end{array}$$

2

Значення якого виразу в стовпчику зручніше обчислити? Обчисли його. Знайди значення іншого виразу, користуючись залежністю результату від зміни компонента.

$$\begin{array}{r} 6 + 7 = \square \\ \quad ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 6 + 10 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 8 = \square \\ \quad ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 12 - 10 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 4 = \square \\ ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 10 + 4 = \square \end{array}$$

3

Як треба змінити доданки, щоб значення суми залишилося незмінним? Заповни клітинки.

$$\begin{array}{r} 6 + 9 = 15 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 8 + 7 = 15 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 + 7 = 11 \\ -1 \downarrow \quad \downarrow ? \\ 3 + \square = 11 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 6 = 12 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ \square + 9 = 12 \end{array}$$

4

Розв'яжи задачу усно. Чи пов'язані між собою запитання?

➤ У бабусі 11 білих і 6 сірих гусей. Скільки всього гусей у бабусі? На скільки більше білих гусей, ніж сірих?

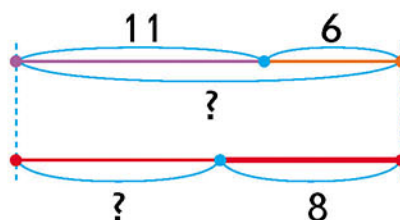
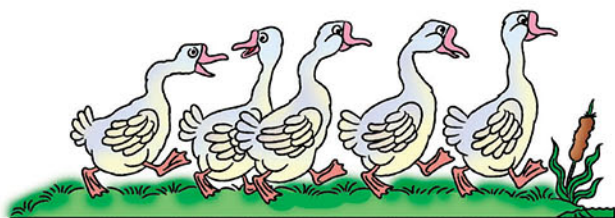
Марічка спробувала змінити задачу так, щоб вона містила два пов'язані між собою запитання. Чи можна з нею погодитися? Поясни свою думку.

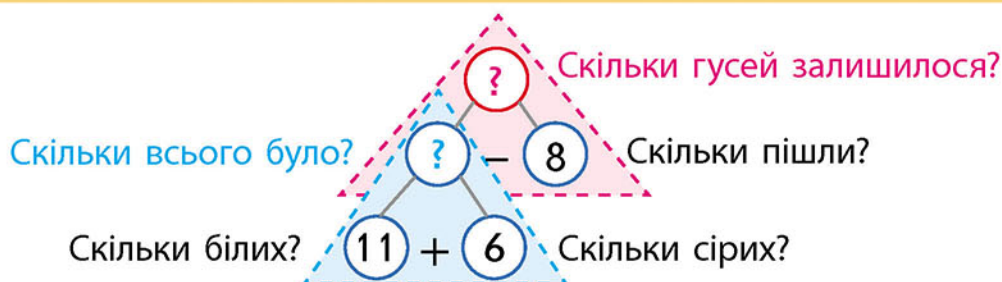
Геометрична хвилинка

- У бабусі 11 білих і 6 сірих гусей. 8 гусей пішли на річку. Скільки всього було гусей у бабусі? Скільки гусей залишилося на подвір'ї?

Поясни, що позначають відрізки на схемі.

Розкажи першу та другу прості задачі.
Поясни міркування за схемою аналізу.

- 5 Знайди значення виразів.

$$3 \text{ см} + 8 \text{ см} = \square \square \text{ _____}$$

$$43 \text{ см} - 12 \text{ см} = \square \square \text{ _____}$$

$$23 \text{ дм} + 36 \text{ дм} = \square \square \text{ _____}$$

$$14 \text{ см} - 5 \text{ см} = \square \text{ _____}$$

$$6 \text{ дм} + 5 \text{ дм} = \square \square \text{ _____}$$

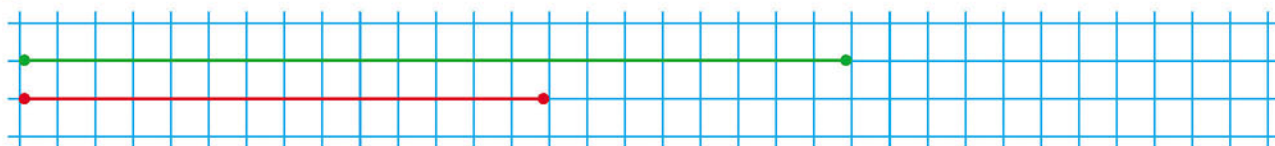
$$56 \text{ см} - 25 \text{ см} = \square \square \text{ _____}$$

$$12 \text{ дм} - 6 \text{ дм} = \square \text{ _____}$$

$$82 \text{ м} - 41 \text{ м} = \square \square \text{ _____}$$

- 6 Усно знайди значення виразу зі змінною: $78 - a$, якщо $a = 14$; $a = 26$; $a = 52$; $a = 66$.

- 7 Визнач, який відрізок довший; коротший. На скільки сантиметрів?

➤➤ ПОРІВНЮЄМО МАТЕМАТИЧНІ ВИРАЗИ

1

Який компонент змінюється в кожному стовпчику? Як ця зміна впливає на результат? Доповни рівності.

$$\begin{array}{c} 11 - 7 = 4 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 15 - 7 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 + 5 = 11 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 3 + 5 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 14 - 8 = 6 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 14 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 + 5 = 13 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 3 + 5 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 13 - 4 = 9 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 13 - 8 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 17 - 9 = 8 \\ ? \downarrow \quad \downarrow ? \\ 14 - 9 = \square \end{array}$$

2

Значення якого виразу в стовпчику зручніше обчислити? Обчисли його. Знайди значення іншого виразу, користуючись залежністю результату від зміни компонента арифметичної дії.

$$\begin{array}{c} 5 + 9 = \square \square \\ ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 5 + 10 = \square \square \end{array}$$

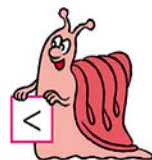
$$\begin{array}{c} 11 - 8 = \square \\ ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 11 - 10 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 + 3 = \square \square \\ ? \uparrow \quad \uparrow ? \\ 10 + 3 = \square \square \end{array}$$

3

Розглянь вирази в кожній парі. Що змінюється? Як ця зміна впливає на результат? Порівняй вирази, скориставшись визначеною закономірністю.

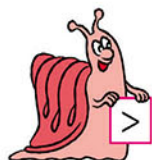
$6 + 7 \bigcirc 8 + 7$	$12 - 8 \bigcirc 12 - 5$
$11 - 3 \bigcirc 12 - 3$	$14 - 9 \bigcirc 14 - 6$
$9 + 4 \bigcirc 6 + 4$	$17 - 9 \bigcirc 12 - 9$

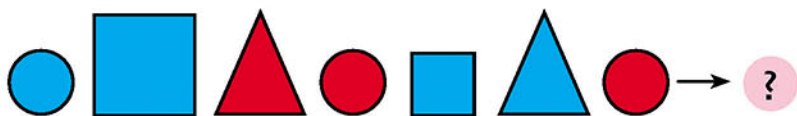

4

Порівняй вирази, попередньо обчисливши їх значення.

$8 + 4 \bigcirc 12 - 6$	$16 - 9 \bigcirc 13 - 4$
$6 - 5 \bigcirc 7 + 4$	$15 + 4 \bigcirc 40 - 20$

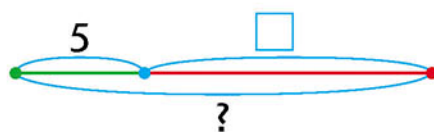
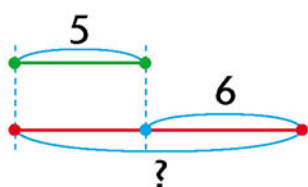

5 Розв'яжи усно послідовні задачі. Поясни, що позначають відрізки на схемах.

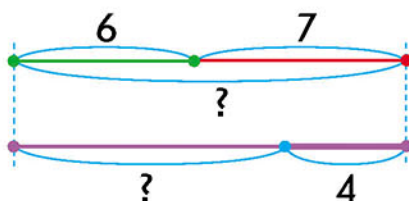
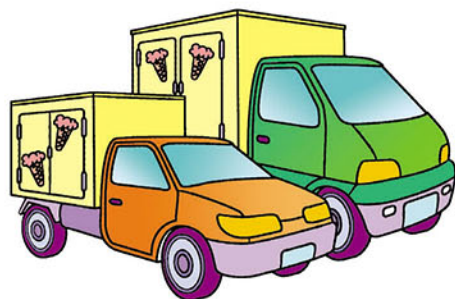
- 1) У гаражі 5 мопедів, а легкових машин — на 6 більше. Скільки легкових машин у гаражі?
- 2) У гаражі 5 мопедів і легкових машин. Скільки всього транспортних засобів у гаражі?

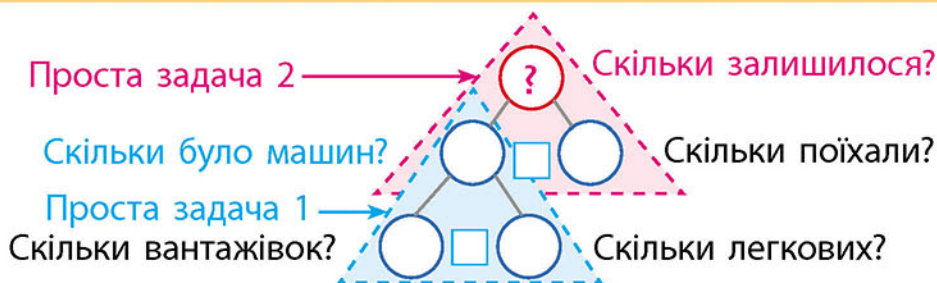
6 Постав до умови два пов'язані між собою запитання.

- У гаражі було 6 вантажівок і 7 легкових машин. 4 машини поїхали.

Прокоментуй розв'язання задачі з двома запитаннями за поданою схемою.

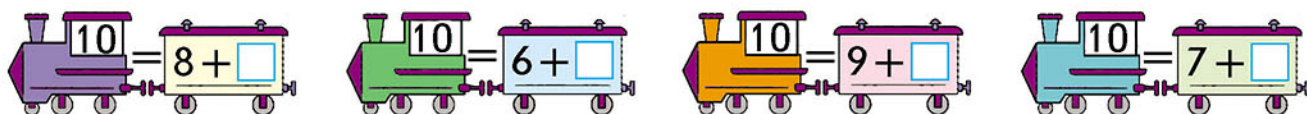

Перекажи першу та другу прості задачі.
Поясни міркування за схемою аналізу. Доповни її.

»» ВИКОРИСТОВУЄМО ПРИЙОМ ОКРУГЛЕННЯ

1 Доповни числа до 10.

»» Числа 5, 6, 7, 8, 9 у натуральному ряді розташовані «близько» до числа 10, тому їх зручно доповнювати до 10.

2 Значення якого виразу в стовпчику зручніше обчислити? Обчисли його. Знайди значення іншого виразу, користуючись залежністю результату від зміни компонента.

$$4 + 8 = \square \square$$

? ↑
↓ ?

$$4 + 10 = \square \square$$

$$12 - 6 = \square$$

? ↑
↓ ?

$$12 - 10 = \square$$

$$7 + 4 = \square \square$$

? ↑
↓ ?

$$10 + 4 = \square \square$$

3 Розглянь кожний запис. Подумай, як змінився один із компонентів. Як ця зміна вплине на результат? Що треба зробити, щоб результат залишився тим самим? Закінчи складання істинних рівностей.

$$3 + 9 = 3 + 10 - \dots$$

$$11 - 8 = 11 - 10 + \dots$$

$$14 - 7 = 14 - 10 \dots$$

$$8 + 5 = 10 + 5 \dots$$

$$6 + 6 = 6 + 10 \dots$$

$$16 - 9 = 16 - 10 \dots$$

$$12 - 5 = 12 - 10 \dots$$

$$6 + 7 = 6 + 10 \dots$$

$$9 + 4 = 10 + 4 \dots$$

$$13 - 7 = 13 - 10 \dots$$

$$8 + 8 = 8 + 10 \dots$$

$$13 - 9 = 13 - 10 \dots$$

4 3 9 паличок склади 2 чотирикутники і 4 маленькі трикутники. Поклади ще 2 палички так, щоб одержати 5 маленьких трикутників.

➤ 5, 6, 7, 8, 9 —
числа, близькі до 10

- 5 Розглянь, як учень знайшов значення виразів, використовуючи прийом округлення. Прокоментуй розв'язання. Які дії і в якому порядку слід виконати?

$$5 + 7 = 5 + 10 - 3 = 15 - 3 = 12$$

$$11 - 8 = 11 - 10 + 2 = 1 + 2 = 3$$

$$15 - 6 = 15 - 10 + 4 = 5 + 4 = 9$$

$$9 + 5 = 10 + 5 - 1 = 15 - 1 = 14$$

Прийом округлення

Якщо один із доданків (або від'ємник) — 5, 6, 7, 8, 9, то:

1. Заміняю $\frac{\text{доданок}}{\text{від'ємник}}$ близьким круглим числом 10.

2. $\frac{\text{Додаю}}{\text{Віднімаю}}$ 10. Дивлюся, на скільки більше $\frac{\text{додали}}{\text{відняли}}$.

3. $\frac{\text{Віднімаю}}{\text{Додаю}}$ стільки ж одиниць.

4. Називаю результат.

Наприклад:

$$7 + 5 = 10 + 5 - 3 = 15 - 3 = 12$$

$$11 - 8 = 11 - 10 + 2 = 1 + 2 = 3$$

- 6 Користуючись пам'яткою, закінчи розв'язування та прокоментуй його.

$$4 + 8 = 4 + 10 - \square$$

$$11 - 9 = 11 - 10 + \square$$

$$9 + 7 = 10 + 7 - \square$$

- 7 Поєднай послідовні задачі в одну з двома запитаннями.

- 1) Художник Денис намалював 7 картин аквареллю, а олівцями — на 4 картини більше. Скільки картин Денис намалював олівцями?
- 2) Художник Денис намалював 7 картин аквареллю і \square картин — олівцями. Скільки всього картин намалював Денис?

»» ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

1 Знайди значення виразів, використовуючи прийом округлення.

$$11 - 6 = .$$

$$4 + 8 = .$$

$$12 - 7 = .$$

$$9 + 3 = .$$

2 Оленка скоротила запис розв'язання. Прокоментуй його та закінчи обчислення прийомом округлення.

$$5 + 6 = 15 - 4 = . \quad 18 - 9 = 8 + 1 = .$$

3 Прокоментуй та закінчи обчислення сум двома способами за схемами.

$$7 + 5 = .$$

$$8 + 8 = .$$

$$7 + 5 = .$$

$$8 + 8 = .$$

$$. + .$$

$$. + .$$

4 Обчисли значення різниць трьома способами за схемами.

$$15 - 6 = .$$

$$11 - 7 = .$$

$$. + .$$

$$. + .$$

$$15 - 6 = .$$

$$11 - 7 = .$$

$$. + .$$

$$. + .$$

$$15 - 6 = .$$

$$11 - 7 = .$$

$$. + .$$

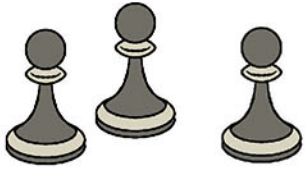
$$. + .$$

$$15 - 6 = .$$

$$11 - 7 = .$$

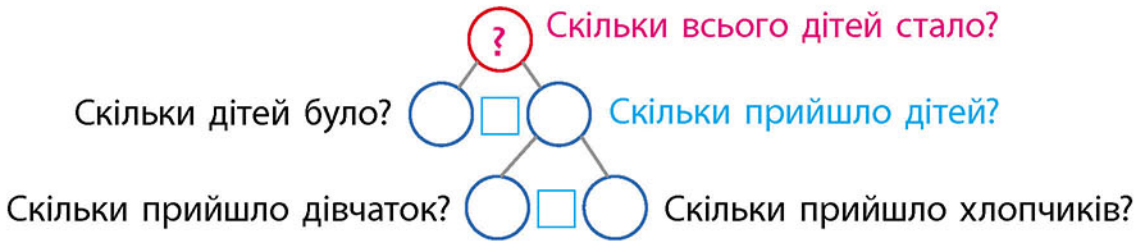

5 Постав два взаємопов'язані запитання до умови.

➤ На занятті з шахів було 2 дітей. Потім прийшли ще 7 дівчаток і 8 хлопчиків.

Прокоментуй розв'язування за схемою аналізу. Доповни схему.

Розкажи першу просту задачу; другу просту задачу. Покажи опорну схему кожної задачі на вкладці 1.

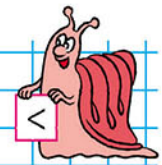
6 Добери до запитання умову. Розв'яжи усно одержану задачу.

Скільки всього дітей займаються танцями?

- 1) Танцями займаються 24 дитини, з них 13 хлопчиків.
- 2) Танцями займаються 12 хлопчиків і 13 дівчаток.
- 3) Танцями займаються 7 хлопчиків, а дівчаток — на 2 більше.
- 4) Танцями займаються 11 хлопчиків, а дівчаток — на 4 менше.

7 Порівняй вирази.

$9 + 5 \bigcirc 9 + 6$	$6 + 9 \bigcirc 9 + 6$
$11 + 5 \bigcirc 11 - 7$	$15 - 8 \bigcirc 16 - 8$

8 Склади із 7 паличок 2 чотирикутники; поклади 2 палички так, щоб утворилося ще й 4 маленькі трикутники. Розглянь, як Микола виконав це завдання. Скільки всього трикутників на малюнку?

ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ ПРАВИЛА ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА ВІД СУМИ

1

Знайди значення виразів за схемами.

$$8 + 4 = 8 + (\dots + \dots) = (\dots + \dots) + \dots = \dots + \dots = \dots$$

$$11 - 3 = 11 - (\dots + \dots) = (\dots - \dots) - \dots = \dots - \dots = \dots$$

2

Пригадай, як додавати суму до числа; віднімати суму від числа. Знайди значення виразів усно.

$6 + (4 + 3)$

$8 + (6 + 2)$

$12 - (2 + 3)$

$15 - (3 + 5)$

$9 + (1 + 7)$

$7 + (4 + 3)$

$11 - (7 + 1)$

$13 - (4 + 3)$

3

Поміркуй, як можна відняти число від суми двох чисел. Закінчи розв'язування.

$$(10 + 3) - 4 = (10 - 4) + 3 = \dots$$

$$(10 + 5) - 7 = (10 - 7) + 5 = \dots$$

$$(a + b) - c = \begin{cases} (a - c) + b \\ (b - c) + a \end{cases}$$

Щоб відняти число від суми двох чисел, достатньо відняти це число від одного доданка і до одержаного результату додати інший доданок.

4

Знайди значення виразів за схемами. Прокоментуй розв'язування.

$$12 - 4 = (10 + 2) - 4 = 6 + \square = \square$$

$$14 - 6 = (10 + \square) - \square = \square + \square = \square$$

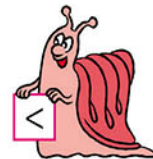
$$12 - 5 = 10 + \square - 5 = \square + \square = \square$$

$$11 - 3 = \square + \square - 3 = \square + \square = \square$$

$$\triangleright (a+b)-c = \begin{cases} (a-c)+b \\ (b-c)+a \end{cases}$$

5 Порівняй вирази без обчислень.

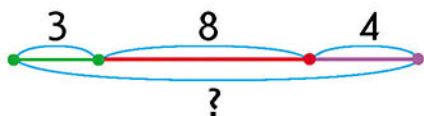
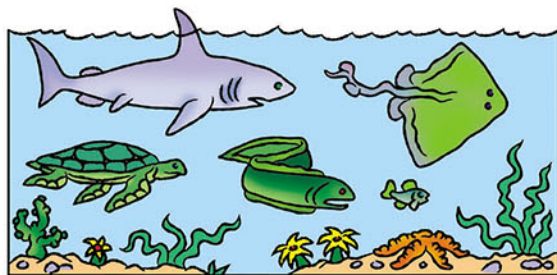
$12-4 \bigcirc 12-5$	$17-8 \bigcirc 17+8$
$13-6 \bigcirc 13-4$	$11-5 \bigcirc 21-5$

6 Зазнач у кружках порядок виконання дій у виразах. Знайди значення виразів, користуючись підказками.

$11 + (10 - 6) - 8$	$14 - 7 + (9 - 5)$
1) .	1) .
2) .	2) .
3) .	3) .

7 Прочитай задачу. Виділи числові дані, достатні для відповіді на її запитання. Розв'яжи задачу.

\triangleright В океанаріумі живе 3 акул, 8 скатів, 4 мурени, 5 черепах, а крабів — стільки, скільки акул і скатів разом. Скільки крабів живе в океанаріумі?

Склади запитання до задачі за поданою схемою. Знайди відповідь на це запитання.

8 Встав такі знаки арифметичних дій, щоб утворились істинні рівності.

$9 \bigcirc 3 \bigcirc 4 = 2$

$16 \bigcirc 9 \bigcirc 5 = 12$

$8 \bigcirc 5 \bigcirc 4 = 7$

$9 \bigcirc 3 \bigcirc 4 = 8$

$16 \bigcirc 9 \bigcirc 5 = 2$

$8 \bigcirc 5 \bigcirc 4 = 9$

ВІДНИМАЄМО ЧИСЛА РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

- 1 Виконай обчислення за схемами різними способами. Чим відрізняються ці способи?

$$11 - 4 = 11 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$15 - 7 = 15 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$11 - 4 = \square + \square - 4 = \square$$

$$15 - 7 = \square + \square - 7 = \square$$

$$11 - 4 = \square + \square - 4 = \square + \square = \square$$

$$15 - 7 = \square + \square - 7 = \square + \square = \square$$

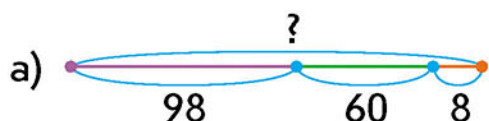
Чи можна застосувати прийом округлення? Якщо ні, заміни від'ємник на такий, щоб можна було застосувати прийом округлення. Знайди значення отриманої різниці, використовуючи цей прийом.

- 2 Знайди значення виразів зручним для тебе способом.

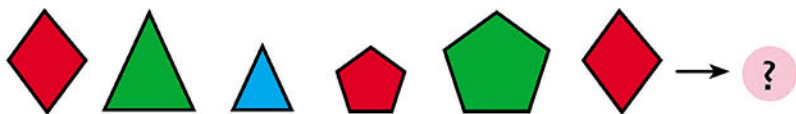
$7 + 5$	$12 - 9$
$16 - 7$	$4 + 8$

- 3 Добери до задачі схему. Якою дією відповімо на друге запитання?

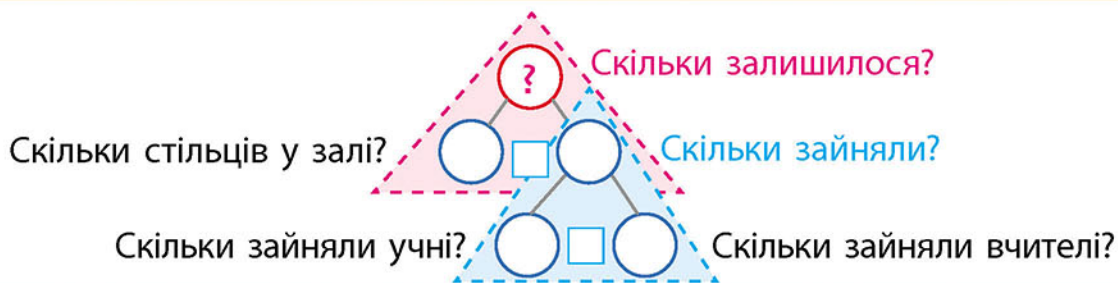
- У святковій залі 98 стільців. 60 стільців зайняли учні і 8 стільців — учителі. Скільки вільних стільців залишилось у залі?

Поясни розв'язування за схемою аналізу. Доповни схему.

Розкажи першу та другу прості задачі. Покажи опорну схему кожної задачі на вкладці 1.

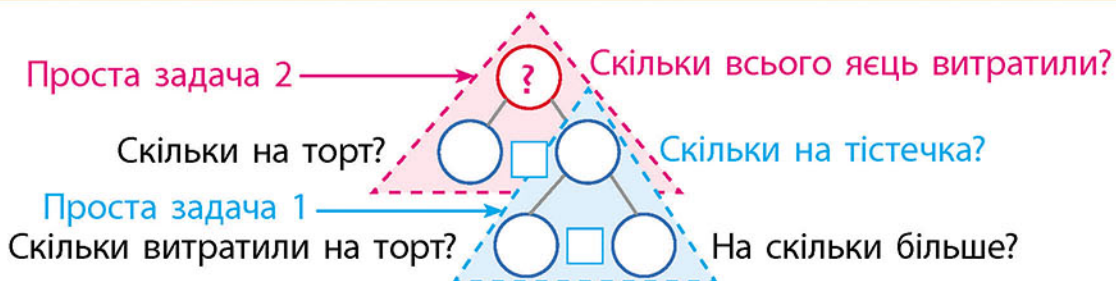
4 Розв'яжи задачу з двома запитаннями, користуючись схемами. Поясни, що позначають відрізки на схемах.

➤ На торт матуся витратила 5 яєць, а на тістечка — на 8 яєць більше. Скільки яєць витратила матуся на тістечка? Скільки всього яєць витратила матуся?

Прокоментуй розв'язування за схемою аналізу. Доповни схему.

Сашко змінив друге запитання задачі на таке: «На скільки менше яєць витратила матуся на торт, ніж на тістечка?» Чи одержав Сашко задачу? Поясни свою відповідь.

➤➤ ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

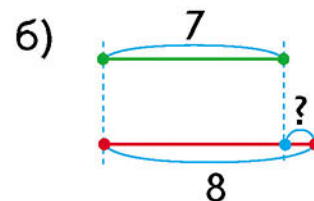
1 Обчисли різними способами за схемами.

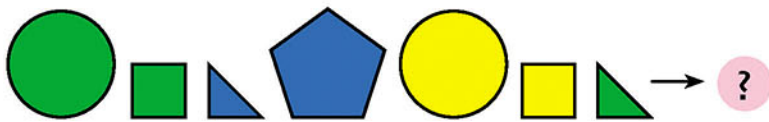
$7 + 6 = \dots + \dots + \dots = \dots + \dots = \dots$ 	$5 + 6 \overset{\leftrightarrow}{=} \dots$
$7 + 6 = \dots + \dots - \dots = \dots - \dots = \dots$	$5 + 6 = \dots$
$17 - 8 = 17 - \dots - \dots = \dots - \dots = \dots$ 	$12 - 4 = \dots$
$17 - 8 = \dots + \dots - 8 = \dots$ 	$12 - 4 = \dots$
$17 - 8 = \dots + \dots - 8 = \dots + \dots = \dots$ 	$12 - 4 = \dots$
$17 - 8 = \dots - \dots + \dots = \dots + \dots = \dots$	

2 Добери схему для відповіді на кожне запитання до поданої умови.

➤ На дитячому майданчику грається 7 хлопчиків і 8 дівчаток.

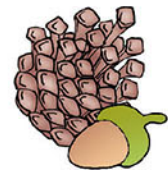
- 1) Скільки всього дітей грається на дитячому майданчику?
- 2) На скільки менше грається хлопчиків, ніж дівчаток?

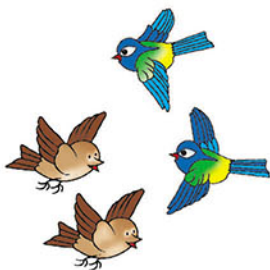
3 Прочитай умову, розглянь вирази. На яке запитання до умови відповімо, коли знайдемо значення кожного виразу?

► Для виготовлення виробів із природних матеріалів діти збирали жолуді та шишки. Женя знайшла 12 жолудів і 7 шишок, а Юрко — 25 жолудів і 13 шишок.

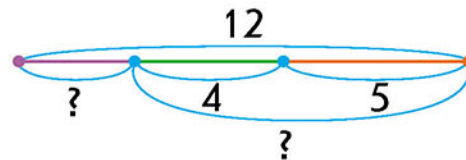

1) $12 + 7$	3) $25 + 12$	5) $25 + 13$	7) $7 + 13$
2) $12 - 7$	4) $25 - 12$	6) $25 - 13$	8) $13 - 7$

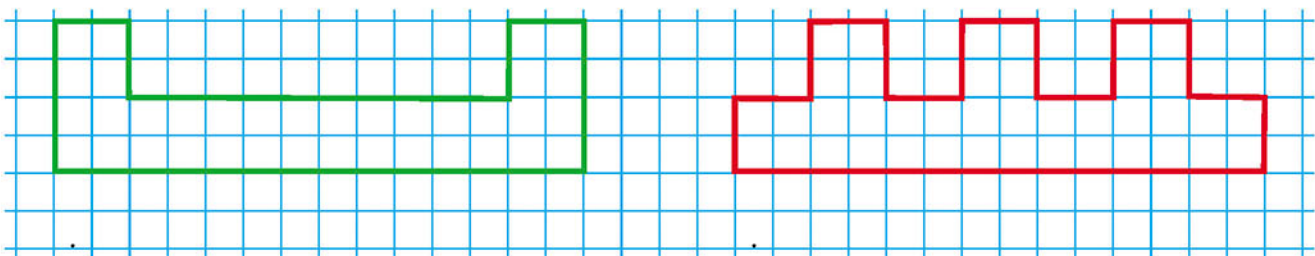
4 Прочитай задачу. Прокоментуй схеми. Доповни схему аналізу. Розділи задачу на дві прості задачі.

► Над будинком літали 12 птахів. 5 горобців і 4 синички сіли на дах, решта птахів сіли на дерево. Скільки птахів опинилося на даху? Скільки птахів сіли на дерево?

5 Знайди периметри багатокутників. Подай величини в дециметрах і сантиметрах.

➤➤ ЗНАЙОМИМОСЯ ЗІ СКЛАДЕНОЮ ЗАДАЧЕЮ

1

Зістав тексти. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

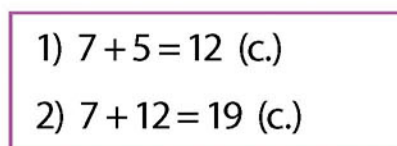
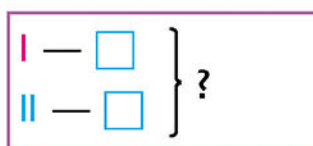
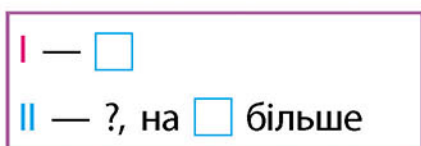
- 1) Наталка вирізала 7 сердечок, а Іринка — на 5 сердечок більше. Скільки сердечок вирізала Іринка? Скільки всього сердечок вирізали дівчатка?
- 2) Наталка вирізала 7 сердечок, а Іринка — на 5 сердечок більше. Скільки всього сердечок вирізали дівчатка?

Що достатньо знати для відповіді на запитання: «Скільки всього сердечок вирізали?» Прокоментуй і доповни схему аналізу.

Семен розділив цю задачу на дві прості й показав такі опорні схеми. Прокоментуй їх. Поясни розв'язання, яке виконав хлопчик.

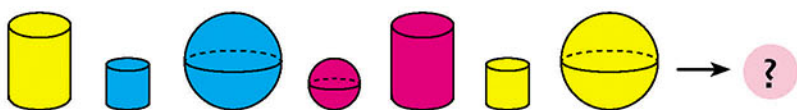
Задачі, які складаються з кількох простих задач, називають складеними.

2

Прочитай задачі. Зістав умови. Зістав запитання.

- 1) До свята учні принесли 8 червоних кульок, а зелених — на 4 більше. Скільки зелених кульок принесли учні?
- 2) До свята учні принесли 8 червоних кульок, а зелених — на 4 більше. Скільки всього кульок принесли учні?

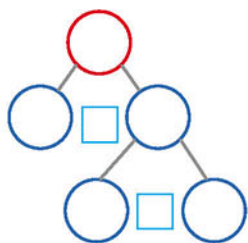

Геометрична хвилинка

На запитання якої задачі можна відповісти відразу? Розв'яжи цю задачу усно.

На запитання якої задачі не можна відповісти відразу? Чому? Доповни схему аналізу. Поясни міркування за схемою. Прокоментуй розв'язання.

Розв'язання

1) $8 + 4 = 12$ (к.) — зелених;

2) $8 + 12 = 20$ (к.) — усього.

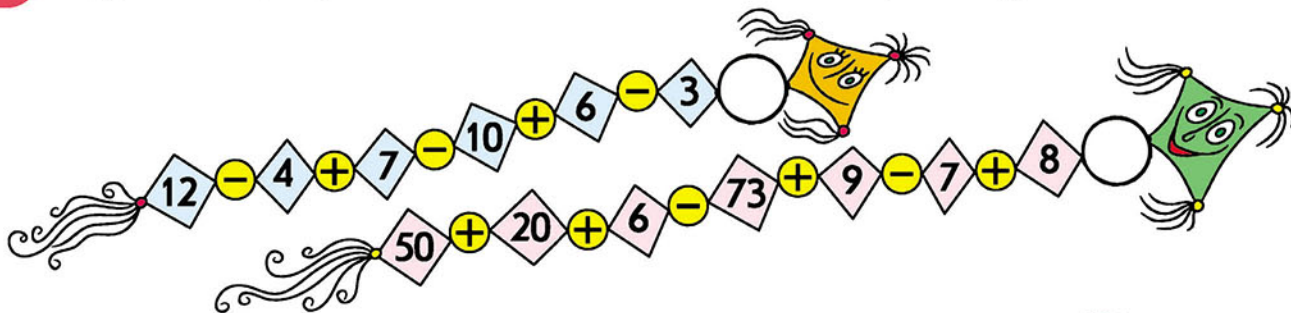
Відповідь: усього 20 кульок принесли учні.

Задачі, на запитання яких можна відповісти не можна однією дією, є простими складеними задачами.

3 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

4 Назви хоча б одне значення змінної, за якого нерівність буде істинною.

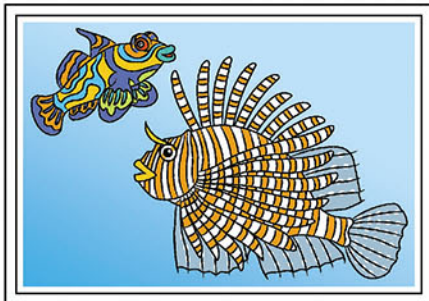
$$a + 5 < 13$$

ШУКАЄМО ШЛЯХ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНОЇ ЗАДАЧІ

1

Прочитай задачу. Учні розв'язували цю задачу та зробили записи. Прокоментуй ці записи.

- В океанаріумі діти спостерігали за 23 рибами-мандаринками і 14 рибами-левами. Після того як за коралами сховалося кілька рибин, діти бачили 31 рибину. Скільки рибин сховалося за коралами?

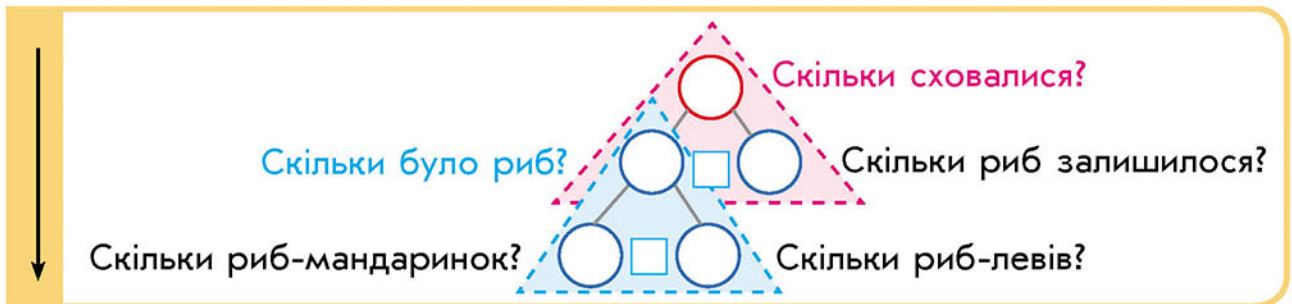
Задача

Було — ?, 23 р. і 14 р.

Сховалися — ?

Залишилося — 31 р.

Поясни схему аналізу задачі, доповни схему.

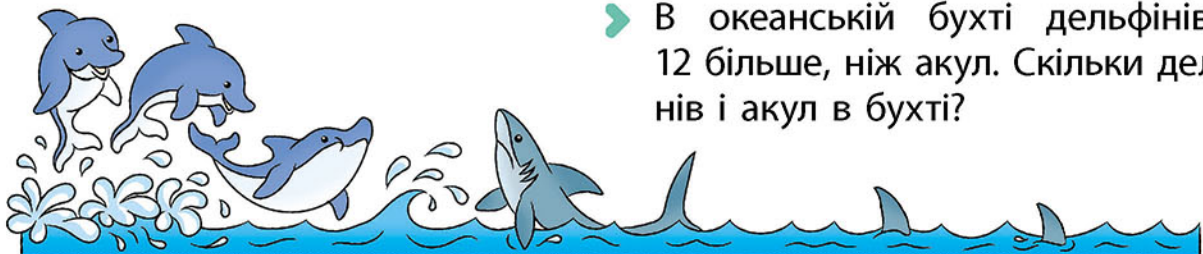

Поділи цю складену задачу на прості. Покажи опорну схему кожної задачі на вкладці 1.

Розв'яжи задачу усно.

2

Поміркуй, чи можна розв'язати подану задачу.

- В океанській бухті дельфінів на 12 більше, ніж акул. Скільки дельфінів і акул в бухті?

➤ **Міркування від запитання до числових даних задачі**

Вибери з переліку, поданого нижче, частину умови, якої бракує. Обґрунтуй свій вибір.

- 1) У бухті акул на 3 менше, ніж дельфінів.
- 2) У бухті 18 дельфінів.
- 3) У бухті 6 акул.
- 4) У бухті всього 36 риб.

3 Досліди, який компонент арифметичної дії змінюється. Як ця зміна впливає на результат? Закінчи обчислення.

$$5 + 7 = 12$$

? ↓ ↓ ?

$$5 + 9 = \square \square$$

$$13 - 7 = 6$$

? ↓ ↓ ?

$$11 - 7 = \square$$

$$9 + 6 = 15$$

? ↓ ↓ ?

$$6 + 6 = \square \square$$

$$15 - 7 = 8$$

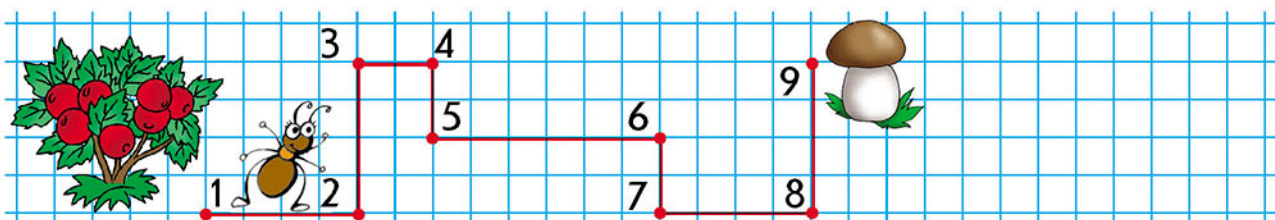
? ↓ ↓ ?

$$15 - 9 = \square$$

4 Розглянь, як виконали дії. Поясни, у якому порядку слід їх виконувати. Виправ помилки.

$77 - 44 + (8 + 4) = 21$ <p>1) $8 + 4 = 12$</p> <p>2) $44 + 12 = 56$</p> <p>3) $77 - 56 = 21$</p>	$(12 - 7) + 8 - (9 - 7) = 11$ <p>1) $12 - 7 = 5$</p> <p>2) $9 - 7 = 2$</p> <p>3) $8 - 2 = 6$</p> <p>4) $5 + 6 = 11$</p>
--	---

5 Мурашка подолала 1 дм 2 см шляху. Визнач, у якій точці зупинилася мурашка. Якої довжини доріжка від куща до гриба?

»» ДІЛИМО СКЛАДЕНУ ЗАДАЧУ НА ПРОСТІ

1 З'ясуй, яка це задача — проста чи складена.

У гончарному гуртку було два шматки глини масою 3 кг і 8 кг. На виготовлення кувалів витратили 5 кг глини. Скільки кілограмів глини залишилося?

Прокоментуй пошук розв'язування задачі. Розглянь, як на схемі аналізу виокремили прості задачі. Сформулюй їх та покажи опорну схему кожної задачі на вкладці 1.

Задача

Було — ?, 3 кг і 8 кг
 Витратила — 5 кг
 Залишилося — ?

- »» На запитання **першої простої** задачі відповімо **першою дією**.
 На запитання **другої простої** задачі — **другою дією**.
 Таким чином складаємо **план розв'язування задачі**.

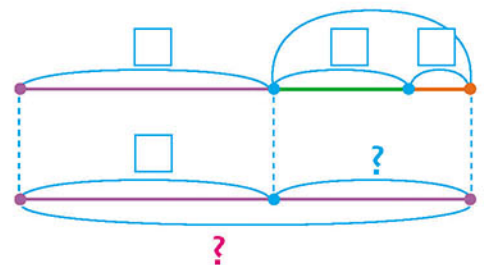
2 Склади за схемами задачу із числами 17, 8, 4. Доповни схеми. Розділи задачу на дві прості, склади план розв'язування задачі.

Було —

— ?, і

Стало — ?

➤ План розв'язування задачі

3 Розв'яжи задачу за пам'яткою «Працюю над задачею» (№ 3) (див. вкладку 2).

➤ Наталка виготовила 12 виробів з глини, а Тарас — 10. Серед всіх виробів — 21 свистунець, решта коники. Скільки коників виготовили діти?

Задача

<p>Св. — 21 шт.</p> <p>К. — ?</p>	}	?, 12 шт. і 10 шт.	
-----------------------------------	---	--------------------	--

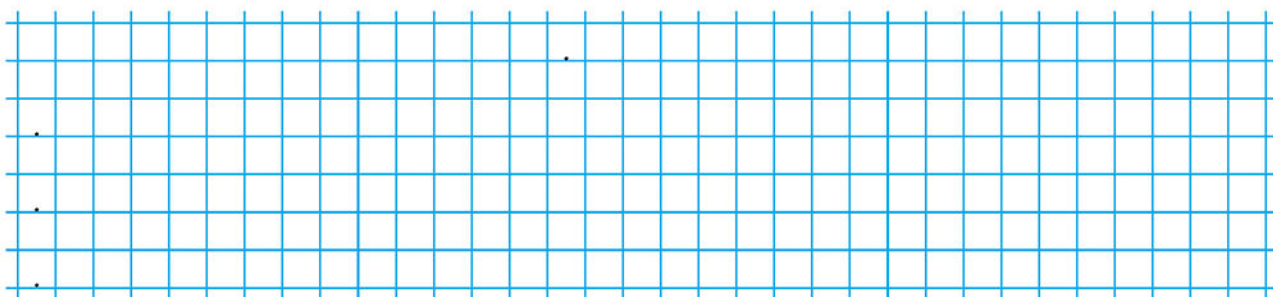
Скільки всього виробів?

Скільки зробила Наталка?

Скільки коників?

Скільки з них було свистунців?

Скільки зробив Тарас?

4 Досліди, який компонент арифметичної дії змінюється. Як ця зміна впливає на результат? Закінчи обчислення.

$$4 + 9 = 13$$

? ↓ ↓ ?

$$4 + 7 = \square \square$$

$$12 - 8 = 4$$

? ↓ ↓ ?

$$15 - 8 = \square$$

$$9 + 3 = 12$$

? ↓ ↓ ?

$$10 + 3 = \square \square$$

$$14 - 7 = 7$$

? ↓ ↓ ?

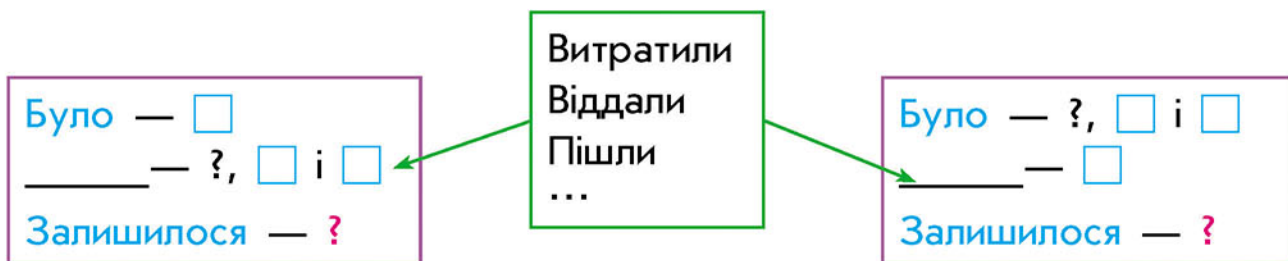
$$14 - 6 = \square$$

➤ ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАДЕНІ ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ РІЗНИЦІ Й СУМИ

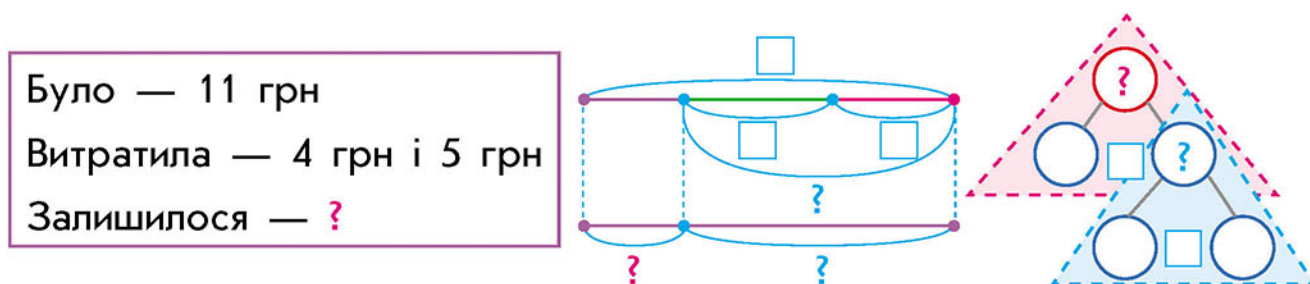
1 Склади просту задачу на знаходження суми; різниці.

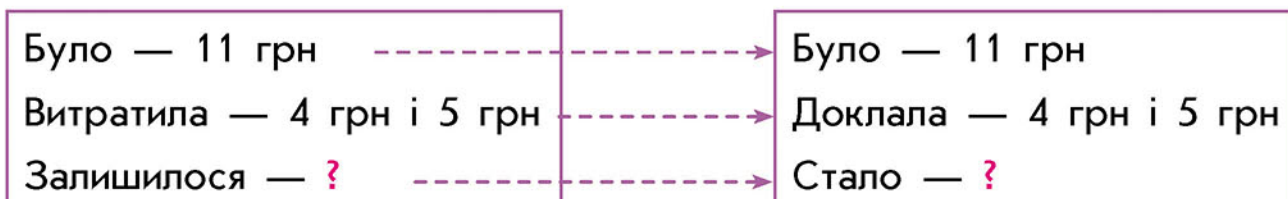
2 Зістав опорні схеми складених задач на знаходження різниці. Склади за ними задачі з числами 9, 6, 2.

3 Склади задачу за коротким записом. Розв'яжи її усно, міркуючи за пам'яткою № 3 (див. вкладку 2). У разі потреби користуйся підказками. Доповни схеми.

Визнач, що змінилося. Як ця зміна вплине на розв'язування?

Було — □
 — — ?, □ і □
 Стало — ?
 Залишилося — ?

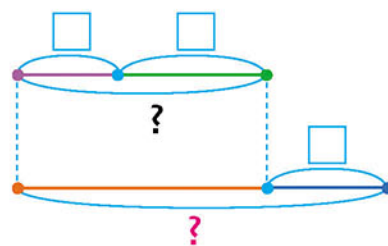
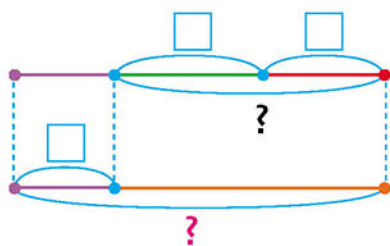
Було — ?, □ і □
 — — □
 Стало — ?
 Залишилося — ?

4 Зістав опорні схеми складених задач на знаходження суми. Розглянь, як виконано схематичні рисунки.

Було — □
 — — ?, □ і □
 Стало — ?

Дали
 Прийшли
 Виросло
 ...

Було — ?, □ і □
 — — □
 Стало — ?

5 Порівняй вирази без обчислень.

$32 + 6 \bigcirc 32 + 7$

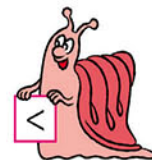
$44 - 3 \bigcirc 45 - 3$

$45 + 9 \bigcirc 45 + 7$

$45 - 3 \bigcirc 45 - 4$

$55 + 3 \bigcirc 50 + 3$

$62 - 8 \bigcirc 62 - 6$

6 Заповни таблиці.

Доданок	8		9		8
Доданок	7	5		6	8
Сума		14	12	15	

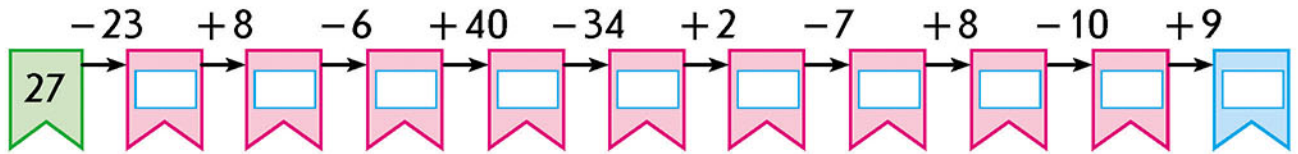
Зменшуване	16		12		17
Від'ємник	9	7		4	
Різниця		4	6	8	8

7 Розглянь таблицю. Визнач, скільки коштують разом пенал і олівці; фарби, олівці й блокнот. На скільки блокнот дешевший від книжки? Склади для однокласників завдання, подібні до цих.

Товар					
Ціна	60 грн	40 грн	30 грн	50 грн	30 грн

➤➤ ЗАПISУЄМО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ ВИРАЗОМ

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Прочитай вирази, знайди їх значення.

$45 - (7 + 5)$	$15 + (12 - 9)$
$(7 + 7) - 9$	$11 - 4 - 5$
$18 - 5 + 6$	$53 + (6 + 6)$

3 Софійка і Женя склали про себе таку задачу.

- Дівчатка Софійка і Женя прикрашають свої зачіски стрічками. У Софійки 7 стрічок, а в Жені — на 4 більше. Скільки стрічок у дівчаток разом?

Дівчатка виконали короткий запис і схеми до задачі, а от розв'язання задачі записали по-різному. Визнач, чий запис правильний.

Задача

Софійка — 7 стр.

Женя — ?, на 4 стр. б. } ?

- Розв'язання задачі:
- по діях;
- виразом

- 1) $7 + 4 = 11$ (стр.) — у Жені
- 2) $7 + 11 = 18$ (стр.) — разом

$$7 + (7 + 4) = 18 \text{ (стр.)}$$

4

Прокоментуй розв'язування задачі та запиши розв'язання по діях.

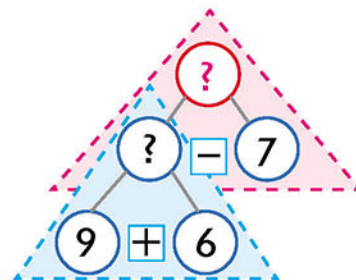
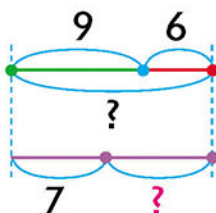
- В ігровій квест-кімнаті було 9 дівчаток і 6 хлопчиків. Після того як кілька дітей пішли додому, у кімнаті залишилося 7 дітей. Скільки дітей пішли?

Було — ?, 9 д. і 6 д.

Пішли — ?

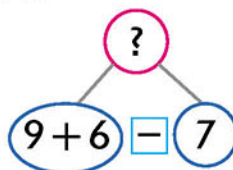
Залишилося — 7 д.

Подумай, як скласти вираз до цієї задачі.

Тарасик запропонував на схемі аналізу замість знака питання записати вираз, за допомогою якого відповімо на запитання задачі:

Катруся стверджує, що незручно вираз обводити — треба його записати в дужках: $(9 + 6) - 7 = \square$.

Який результат одержали діти? З ким ти погоджуєшся?

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ ДВОМА СПОСОБАМИ

1

Склади задачі про розваги дітей у мотуз'яному містечку з числами 10, 2 і 3 за поданими опорними схемами. Порівняй одержані задачі.

1) **Складені задачі на знаходження різниці:**

Було —

Пішли — ?, і

Залишилося — ?

Було — ?, і

Пішли —

Залишилося — ?

2) **Складені задачі на знаходження суми:**

Було —

Прийшли — ?, і

Стало — ?

Було — ?, і

Прийшли —

Стало — ?

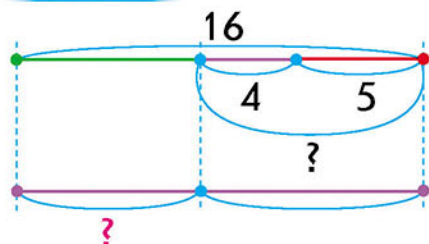
2

Розглянь, як Оленка та Сашко розв'язували задачу. Здогадайся, як міркував кожен із них. Знайди значення виразів.

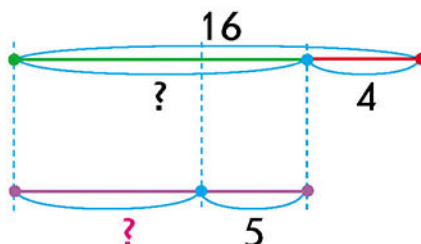
➤ У мотуз'яному містечку є 16 підвісних доріжок. До зупинки Поліна подолала спочатку 4 доріжки, а після — ще 5. Скільки підвісних доріжок залишилося подолати Поліні?

Було — 16 д.
Подолала — ?, 4 д. і 5 д.
Залишилося — ?

$$16 - (4 + 5) = \square$$

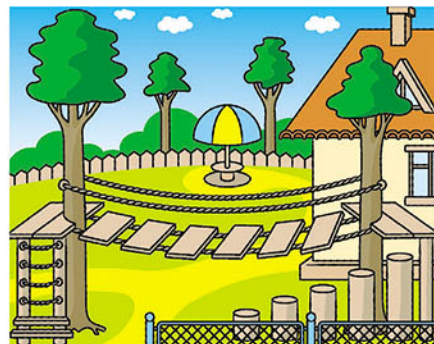

$$(16 - 4) - 5 = \square$$

► Перевірка розв'язку задачі

3 Розглянь два способи розв'язування задачі. Який спосіб для тебе зручніший?

► У мотуз'яному парку Максим до обіду подолав 6 повітряних стежок. А після відпочинку він піднявся на 3 стовпи і здолав 5 підвісних мостів. Скільки всього перешкод підкорив Максим?

I спосіб 1) $3+5=8$ (п.) — подолав потім;
2) $6+8=14$ (п.) — усього.

II спосіб 1) $6+3=9$ (п.) — усього, після того як піднявся на стовпи;
2) $9+5=14$ (п.) — усього, після того як подолав мости.

Існують **задачі**, які можна **розв'язати кількома способами**. Однакові **розв'язки** вказують на **правильність розв'язання** задачі.

Розв'язання задачі **іншим способом** є **перевіркою** правильності розв'язку.

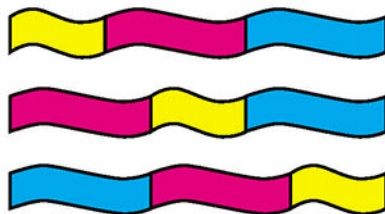
4 Спробуй порівняти вирази без обчислення.

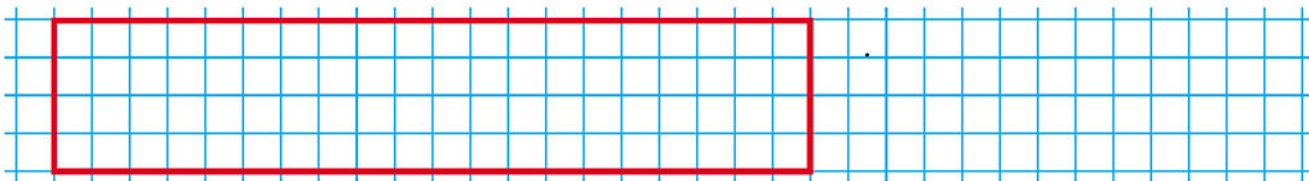
$$32 + 12 + 6 \bigcirc 32 + 2 + 16$$

$$48 + 5 + 12 \bigcirc 48 + 15 + 2$$

$$53 + 1 + 34 \bigcirc 53 + 31 + 4$$

5 Знайди периметр многокутника. Поцікався, яким способом знаходили периметр твої однокласники.

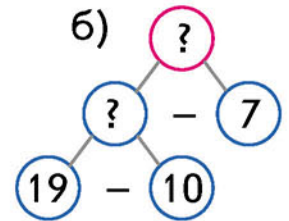
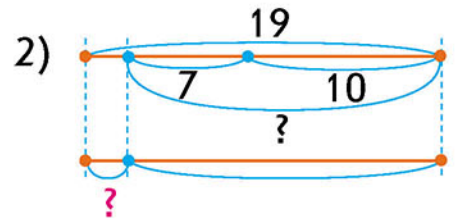
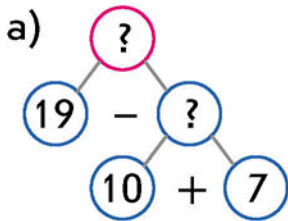
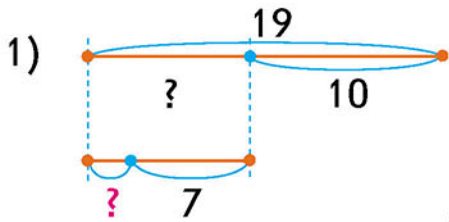

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

1

Прочитай задачу. До кожної схеми добери схему аналізу. Поясни, як розв'язати задачу двома способами.

➤ У бензобаку машини було 19 л бензину. У понеділок витратили 10 л бензину, а у вівторок — ще 7 л. Скільки літрів бензину залишилось у баку?

2

Зістав подану задачу із задачею в завданні 1. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання?

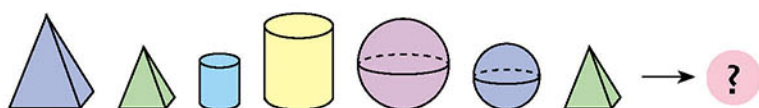
➤ У бензобаку машини було 2 л бензину. У п'ятницю долили 9 л, а в неділю ще 6 л бензину. Скільки літрів бензину стало в баку?

До кожного плану розв'язування задачі добери вираз.

I спосіб	II спосіб
1) Скільки всього літрів бензину долили?	1) Скільки літрів бензину стало в п'ятницю?
2) Скільки літрів бензину стало?	2) Скільки літрів бензину стало в неділю?

а) $(2 + 9) + 6$

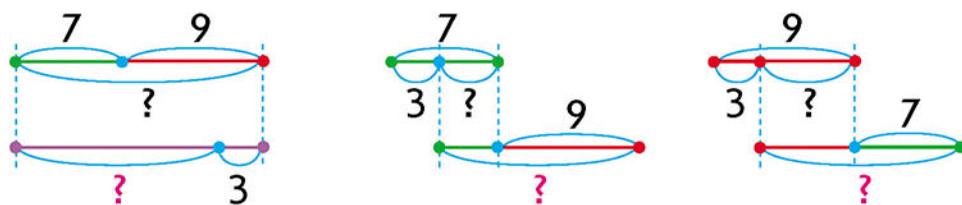
б) $2 + (9 + 6)$

Прочитай кожний вираз. Чи мають ці вирази рівні значення? Який знак можна поставити між ними? Прокоментуй, як додати число до суми.

3 Поясни розв'язання задачі різними способами за поданими схемами.

► Дідусь посадив у садку 7 кущів агрусу і 9 кущів малини. Узимку 3 кущі замерзли. Скільки кущів залишилося рости в садку?

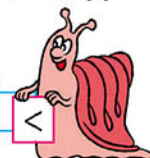

4 Розглянь, у якому порядку виконали дії. Поясни, як слід їх виконувати. Виправ помилки.

$98 - 12 + (11 - 7) = 82$	$(16 - 9) + 8 - (12 - 5) = 8$
1) $11 - 7 = 4$	1) $16 - 9 = 7$
2) $12 + 4 = 16$	2) $12 - 5 = 7$
3) $98 - 16 = 82$	3) $7 + 8 = 15$
	4) $15 - 7 = 8$

5 Поміркуй, чи будуть рівними значення виразів у кожній парі. Чи треба їх обчислювати, щоб порівняти? Якими правилами слід скористатися?

$(56 + 6) + 7 \bigcirc 56 + (6 + 7)$ $17 - (8 + 4) \bigcirc (17 - 8) - 4$

ВІКОНУЄМО ДІЇ З ВЕЛИЧИНАМИ

1 Подай величини в зазначених одиницях вимірювання. Поясни свої дії.

$43 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$27 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

$65 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

$4 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \square \text{ см}$

$9 \text{ дм } 7 \text{ см} = \square \square \text{ см}$

$8 \text{ м } 5 \text{ дм} = \square \square \text{ дм}$

2 Відшукай у записах помилки. Як їх виправити?

$42 \text{ см} > 4 \text{ дм } 3 \text{ см}$

$8 \text{ м } 5 \text{ дм} < 85 \text{ дм}$

$9 \text{ м} = 9 \text{ см}$

$7 \text{ см} = 7 \text{ дм}$

$64 \text{ дм} > 6 \text{ м } 2 \text{ дм}$

$34 \text{ дм} < 3 \text{ м}$

3 Знайди значення виразів.

$48 \text{ см} - 6 \text{ см} + 3 \text{ см} = \square \square \underline{\hspace{1cm}}$

$54 \text{ л} + 24 \text{ л} - 36 \text{ л} = \square \square \underline{\hspace{1cm}}$

$33 \text{ см} + 2 \text{ см} - 34 \text{ см} = \square \underline{\hspace{1cm}}$

$23 \text{ дм} + 5 \text{ дм} - 16 \text{ дм} = \square \square \underline{\hspace{1cm}}$

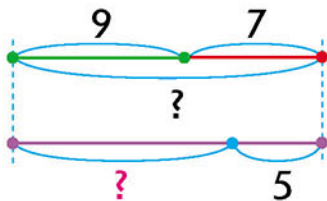
$86 \text{ кг} - 35 \text{ кг} + 17 \text{ кг} = \square \square \underline{\hspace{1cm}}$

$8 \text{ м} - 3 \text{ м} + 22 \text{ м} = \square \square \underline{\hspace{1cm}}$

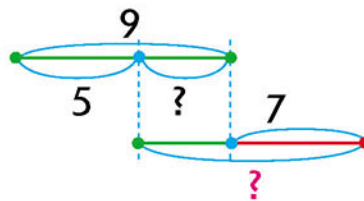
4 Поясни хід розв'язування задачі різними способами.

Дід Петро накачав з одного вулика 9 кг меду, а з іншого — 7 кг. 5 кг меду він продав на ярмарку. Скільки кілограмів меду залишилося в дідуся Петра?

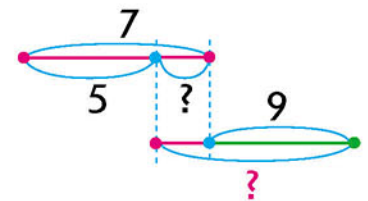
I спосіб

II спосіб

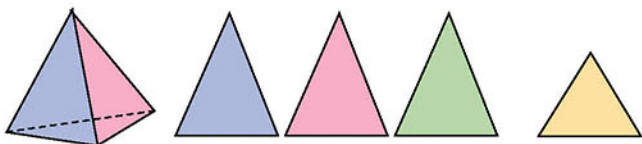

III спосіб

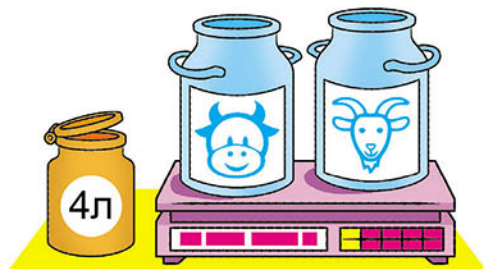
Щоб знайти **інший спосіб розв'язування** задачі, можна **по-іншому виконати схему**.

5 Поясни хід розв'язування задачі різними способами, скориставшись підказками.

- Бабуся надоїла від корови 9 л молока, а від кози — 5 л. Потім 4 л молока бабуся продала. Скільки літрів молока залишилось у бабусі?

Переформулюємо запитання:

- 1) Скільки літрів молока залишилось у бабусі, якщо вона продала і коров'яче, і козине молоко?
- 2) Скільки літрів молока залишилось у бабусі, якщо вона продала тільки молоко від корови?
- 3) Скільки літрів молока залишилось у бабусі, якщо вона продала тільки козине молоко?

Щоб знайти **інший спосіб розв'язування** задачі, можна **переформулювати її запитання**.

6 Добери до задачі вираз. Чи можна розв'язати цю задачу різними способами?

- Господарка приготувала 10 л ряжанки, а сметани — на 5 л менше. Скільки всього літрів ряжанки і сметани приготувала господарка?

1) $5 + (10 - 5)$

2) $10 + (10 - 5)$

7 Встав такі знаки арифметичних дій, щоб утворились істинні рівності.

$8 \bigcirc 2 \bigcirc 3 = 13$

$45 \bigcirc 14 \bigcirc 12 = 47$

$12 \bigcirc 14 \bigcirc 30 = 56$

$8 \bigcirc 2 \bigcirc 3 = 9$

$26 \bigcirc 13 \bigcirc 42 = 55$

$87 \bigcirc 54 \bigcirc 22 = 55$

$8 \bigcirc 2 \bigcirc 3 = 7$

$4 \bigcirc 5 \bigcirc 7 = 2$

$37 \bigcirc 22 \bigcirc 41 = 18$

»» ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ РІЗНИЦІ

1

Доповни текст так, щоб одержати складену задачу.

➤ Господар зібрав 6 кг яблук, а винограду — на 2 кг менше.

2

Порівняй подану задачу із задачею в завданні 1. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання?

➤ Господар зібрав 6 кг яблук, а винограду — на 2 кг менше. Діти з'їли 3 кг винограду. Скільки кілограмів винограду залишилося?

Перевір роботу учнів. З ким можна погодитись?

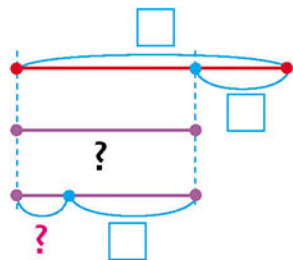

Було — 4 кг
З'їли — 3 кг
Залишилося — ?

Було — ?, на 2 кг м.,
ніж 6 кг
З'їли — 3 кг
Залишилося — ?

Доповни схему. Розглянь опорну схему до задачі.

З'їли
Пішли
Продали

Було — ?, на б. (м.), ніж
_____ — кг
Залишилося — ?

Розкажи план розв'язування задачі.

3

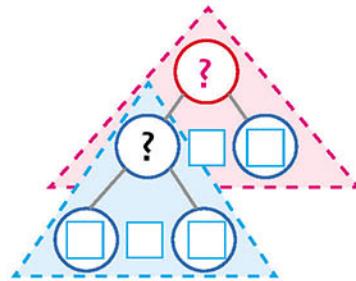
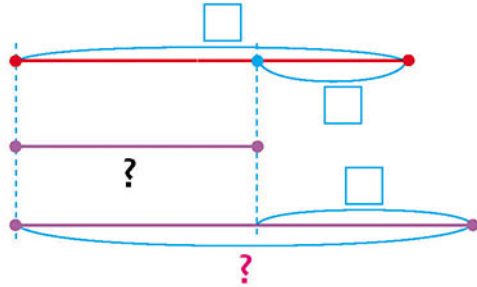
Порівняй подану задачу із задачею в завданні 2. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання?

➤ Господар зібрав 6 кг яблук, а винограду — на 2 кг менше. Діти збрали ще 3 кг винограду. Скільки кілограмів винограду стало?

Було — ?, на б. (м.) ніж
 —
 Залишилося — ?

Прокоментуй розв'язування за схемами, доповни їх.

4 Встав такі знаки арифметичних дій, щоб утворились істинні рівності.

$78 \bigcirc 35 = 43$

$56 \bigcirc 23 \bigcirc 10 = 89$

$78 \bigcirc 35 \bigcirc 22 = 65$

$45 \bigcirc 24 = 69$

$38 \bigcirc 16 \bigcirc 4 = 26$

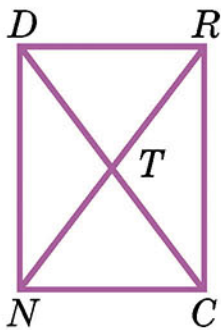
$45 \bigcirc 24 \bigcirc 47 = 22$

$34 \bigcirc 23 = 57$

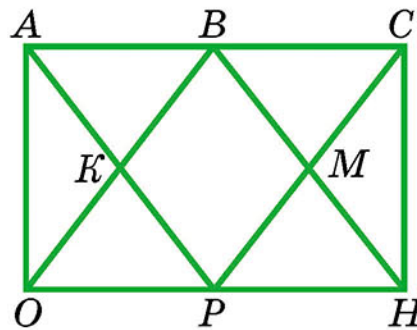
$46 \bigcirc 12 \bigcirc 40 = 18$

$34 \bigcirc 23 \bigcirc 32 = 43$

5 Скільки на кожному кресленні трикутників? Скільки чотирикутників?

трикутників —
 чотирикутників —

трикутників —
 чотирикутників —

6 Заповни таблиці.

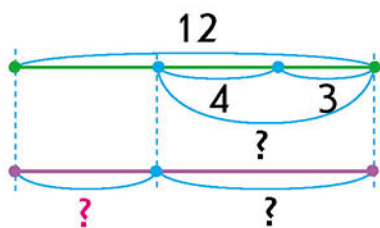
+	1	3	5	7
9				

-	1	3	5	7
11				

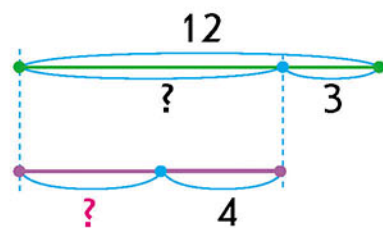
Досліджуємо задачі, які містять чотири ключові слова

1 Поясни розв'язання задачі двома способами.

- На аеродромі було 12 літаків. Спочатку злетіли 3 літаки, а потім ще 4. Скільки літаків залишилося на аеродромі?

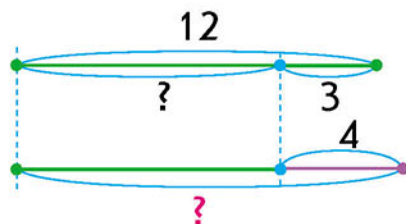
Було — 12 л.
Злетіли — ?, 3 л. і 4 л.
Залишилося — ?

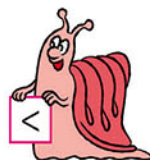
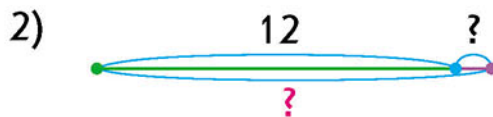
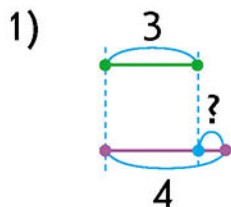
2 Порівняй задачу з попередньою. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання? Поясни розв'язання.

- На аеродромі було 12 літаків. Злетіли 3 літаки, сіли 4 літаки. Скільки літаків стало на аеродромі?

Було — 12 л.
Злетіли — 3 л.
Сіли — 4 л.
Стало — ?

Поміркуй, чи можна розв'язати цю задачу іншим способом. Скористайся схемами.

3 Порівняй вирази.

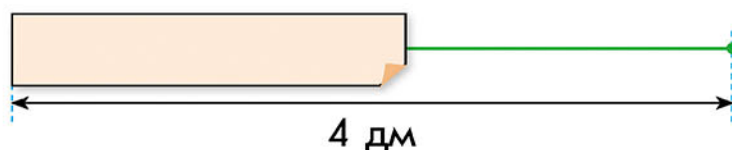
$7 + 5 \bigcirc 16 - 4$	$8 + 4 \bigcirc 8 - 4$	$6 + 7 - 5 \bigcirc 16 - 9$
$15 - 7 \bigcirc 6 + 4$	$9 - 5 \bigcirc 9 - 7$	$11 - (17 - 8) \bigcirc 15 - 9$

Було —
 —
 —
 Стало / Залишилося — ?

4 Заповни таблицю.

Доданок	6	7		17	3		14		3	4		12		4	
Доданок	8		4	2		6	5	6		8	6	9	3		6
Сума		13	36		18	15		6	11		12		11	96	18

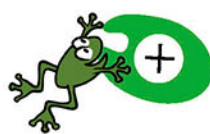
5 Доповни до 4 дм довжину кожного відрізка.

$3 \text{ дм } 7 \text{ см} + \dots = 4 \text{ дм}$
 $2 \text{ дм } 7 \text{ см} + \dots = 4 \text{ дм}$
 $3 \text{ дм } 9 \text{ см} + \dots = 4 \text{ дм}$
 $2 \text{ дм } 9 \text{ см} + \dots = 4 \text{ дм}$

6 Встав такі знаки арифметичних дій, щоб утворились істинні рівності.

$8 + 6 \bigcirc 9 = 5$

$6 \bigcirc 5 \bigcirc 2 = 13$

$12 \bigcirc 9 \bigcirc 8 = 11$

$19 \bigcirc 9 \bigcirc 5 = 5$

$11 \bigcirc 7 \bigcirc 6 = 10$

$5 \bigcirc 3 \bigcirc 9 = 17$

$7 - 4 \bigcirc 8 = 11$

$16 \bigcirc 8 \bigcirc 5 = 13$

$3 \bigcirc 1 \bigcirc 9 = 11$

7 Встав такі цифри, щоб утворились істинні рівності.

$3 \dots - 4 = \dots 2$

$45 + \dots = \dots 9$

$3 \dots + \dots 0 = 82$

$\dots 3 + 40 = 8 \dots$

$67 - \dots = \dots 3$

$9 \dots - \dots 0 = 54$

➤➤ ПЕРЕВІРЯЄМО ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1

Пригадай, як пов'язані дії додавання і віднімання. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$8 + 3 = \dots$	$6 + 5 = \dots$	$8 + 6 = \dots$	$9 + 9 = \dots$
$\dots - 8 = \dots$	$\dots - 5 = \dots$	$\dots - 6 = \dots$	$\dots - 9 = \dots$
$\dots - 3 = \dots$			

Дію **додавання** перевіряють дією **віднімання**.

Щоб перевірити, чи правильно виконано додавання, треба:

1. Від суми відняти один доданок.
2. Порівняти одержаний результат з іншим доданком: якщо одержали число, яке **дорівнює** іншому доданку, то дія виконана **правильно**.

2

Знайди значення сум і виконай перевірку.

$6 + 8 = \dots$	$\dots - 8 = 6$	$12 + 13 = \dots$	
$4 + 9 = \dots$		$45 + 23 = \dots$	
$5 + 7 = \dots$		$64 + 20 = \dots$	
$7 + 4 = \dots$		$32 + 15 = \dots$	
$8 + 8 = \dots$		$67 + 32 = \dots$	

3

Знайди значення різниць за схемами.

$$12 - 7 = \square, \text{ оскільки } \square + 7 = 12$$

$$16 - 8 = \square, \text{ оскільки } \square + 8 = 16$$

➤ **Додавання і віднімання —
взаємно обернені дії**

Дію **віднімання перевіряють** дією **додавання**.

Щоб перевірити, чи правильно виконано віднімання, можна:

1. **До різниці додати від'ємник.**
2. **Порівняти одержаний результат зі зменшуваним:**
якщо одержали число, яке **дорівнює** зменшуваному,
то дія виконана **правильно**.

4 Знайди значення різниць і виконай перевірку.

$14 - 8 = .$	$. + 8 = 14$	$16 - 9 = .$	$. + 9 = 16$
$18 - 9 = .$	$. + 9 = 18$	$25 - 12 = .$	$. + 12 = 25$
$13 - 6 = .$	$. + 6 = 13$	$67 - 44 = .$	$. + 44 = 67$

5 Усно розв'яжи задачі, виконай перевірку.

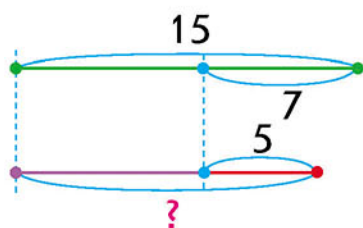
- 1) Кіт Мурчик зловив 11 мишей. 5 мишей він відпустив. Скільки мишей залишилось у ката?

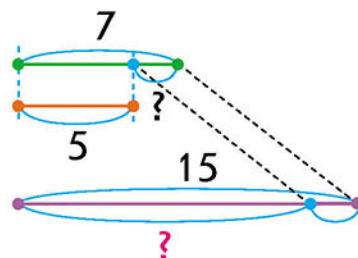
- 2) Довжина кита 16 м. Яка довжина голови кита, якщо довжина його тулуба становить 12 м?

6 Поясни розв'язання задачі двома способами.

- У норі було 15 ховрахів. Опівдні з норі вилізли 7 ховрахів, а залізли — 5. Скільки ховрахів стало в норі?

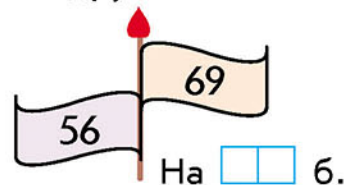
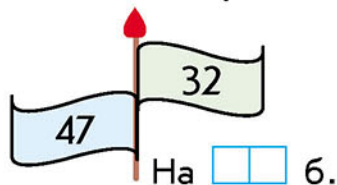
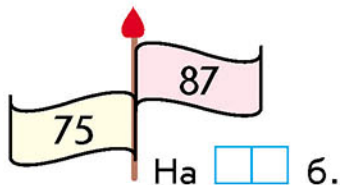
Було — 15 х.
Вилізли — 7 х.
Залізли — 5 х.
Стало — ? х.

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ, ЯКІ МІСТЯТЬ ВІДНОШЕННЯ РІЗНИЦЕВОГО ПОРІВНЯННЯ

1

Визнач, на скільки одне число в парі більше, ніж друге.

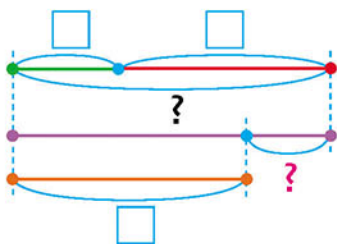

2

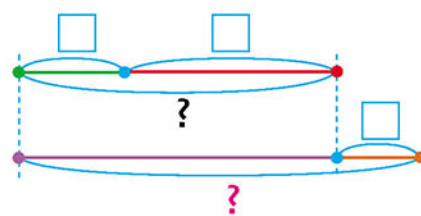
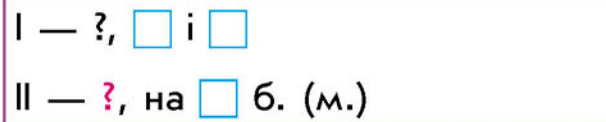
Добери до кожної задачі схеми. Доповни схеми. Чим відрізняються задачі? Як ця відмінність впливає на розв'язання?

- 1) У Максима є 4 машинки-перевізники і 9 спортивних машинок. У Тимура є 8 машинок. Скільки всього машинок у Максима і Тимура?
- 2) У Максима є 4 машинки-перевізники і 9 спортивних машинок. У Тимура є 8 машинок. На скільки більше машинок у Максима, ніж у Тимура?

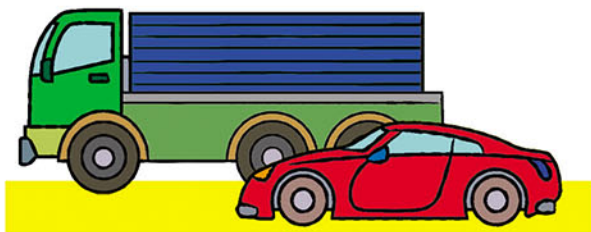
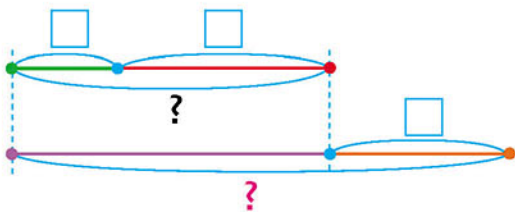
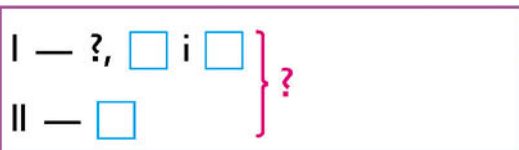
1)

2)

3)

Склади задачу про машинки до «зайвої» пари схем.

I — ?, □ і □
 II — □

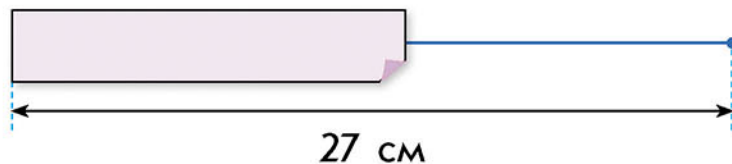
На ?

I — ?, □ і □
 II — ?, на □ б. (м.)

3 Знайди значення виразів і виконай перевірку.

$11 - 7$.	$56 + 33$.
$7 + 7$.	$45 - 34$.
$8 + 5$.	$77 - 4$.
$16 - 9$.	$92 + 6$.

4 Доповни до 27 см довжину кожного відрізка.

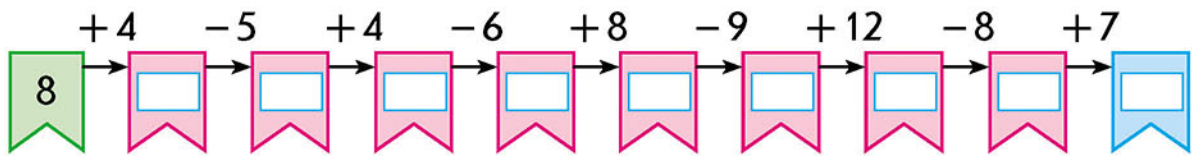
$27 \text{ см} = 2 \text{ дм } 3 \text{ см} + .$
$27 \text{ см} = 1 \text{ дм } 5 \text{ см} + .$
$27 \text{ см} = 1 \text{ дм } 4 \text{ см} + .$
$27 \text{ см} = 1 \text{ дм } 3 \text{ см} + .$

5 Зазнач у кружках порядок виконання дій у виразах. Знайди значення виразів.

$18 - (7 + 6) + 8 = .$	$62 + (18 - 4) - 53 = .$
.	.
.	.
.	.

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Знайди невідомий компонент або значення різниці.

Зменшуване	56		78	13	29		11	65		54	14		16	
Від'ємник	5	3		4		8	5		7	2		6	9	14
Різниця		24	7		8	6		23	5		8	43		5

3 Зміни текст кожної задачі так, щоб її розв'язанням був вираз: $9 - 7$.

- 1) У парку гуляли 7 дітей. Скільки гуляло хлопчиків, якщо дівчаток було 9?
- 2) На клумбі розквітли 9 червоних троянд, а жовтих — на 7 більше. Скільки жовтих троянд розквітло на клумбі?
- 3) Навколо галявини росли 9 каштанів і 7 лип. Скільки всього дерев росло навколо галявини?

4 Визнач, який вираз є розв'язанням задачі.

- У марафоні взяли участь 39 спортсменів. Спочатку з дистанції зійшли 5 бігунів, а потім — ще 3. Скільки спортсменів дісталися фінішу?

$$5 + 3$$

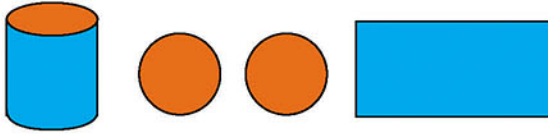
$$5 - 3$$

$$39 - 5$$

$$39 - 3$$

$$39 - 5 - 3$$

$$39 - (5 + 3)$$

5 Добери до умови таке запитання із поданих, щоб розв'язанням одержаної задачі був вираз: $(45 + 34) - 27$.

- У шаховому турнірі взяли участь 45 чоловіків, 34 жінки і 27 дітей.
- 1) Скільки всього осіб узяли участь у турнірі?
 - 2) На скільки більше дорослих, ніж дітей, узяли участь у турнірі?

6 Добери задачу до виразу: $(8 - 6) + 9$.

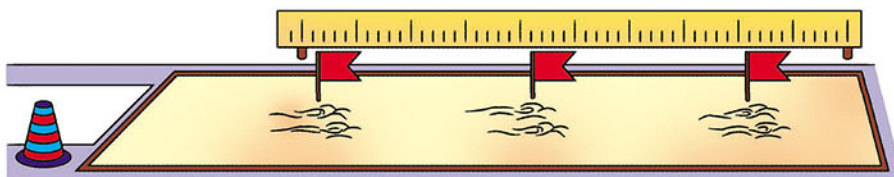
- 1) На спортивному майданчику грали у волейбол 8 дітей. Згодом 6 дітей пішли додому, а 9 дітей прийшли на майданчик. Скільки дітей стали грати у волейбол?
- 2) У волейбол грали 8 хлопчиків, а дівчаток — на 6 менше. До них приєдналися ще 9 дівчаток. Скільки дівчаток стали грати у волейбол?

7 Знайди невідомий компонент.

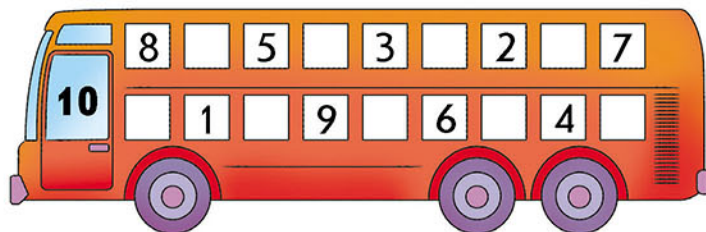
$$\begin{array}{cccc} \text{flower} + 5 = 11 & 47 - \text{flower} = 5 & \text{flower} - 5 = 7 & 13 - \text{flower} = 6 \end{array}$$

8 Олег, Андрій, Мишко й Ігор змагалися в стрибках у довжину. Андрій стрибнув далі за Мишка, але ближче за Ігоря. Олег стрибнув далі за Андрія, але ближче за Ігоря. Як розподілилися місця між хлопчиками в цьому змаганні?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

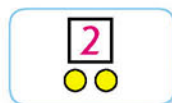
1 Згадай склад числа 10.

2 Подай число у вигляді суми розрядних доданків.

3 Попрацюй з математичними матеріалами.

4 Знайди значення суми. За яким правилом міркували?

$$\begin{array}{c} 76 + 3 = (70 + \square) + \square = 70 + (\square + \square) = 70 + \square = \square\square \\ \swarrow \searrow \\ 70 + 6 \end{array}$$

$$(a+b)+c = \begin{cases} (a+c)+b \\ (b+c)+a \end{cases}$$

Зістав суму чисел 76 і 4 із попередньою. Чим вони відрізняються? Як ця зміна вплинула на розв'язання? Прокоментуй розв'язання.

$$\begin{array}{c} 76 + 4 = (70 + 6) + 4 = 70 + (6 + 4) = 70 + 10 = 80 \\ \swarrow \searrow \quad \curvearrowright \\ 70 + 6 \end{array}$$

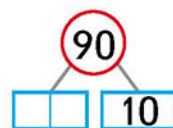
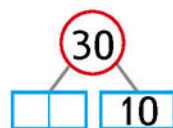
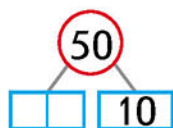
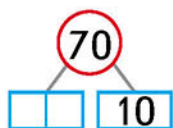
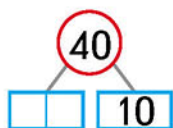
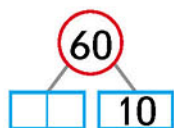
5 Знайди значення виразів, скориставшись підказками. Що спільне в цих обчисленнях?

$$\begin{array}{c} 57 + 3 = 50 + (7 + 3) = 50 + \dots = \dots \\ \swarrow \searrow \\ 50 + 7 \\ 84 + 6 = \dots \\ \swarrow \searrow \\ \dots + \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \rightarrow 52 + 8 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 50 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \rightarrow 70 - 8 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 + 10 \end{array}$$

6 Подай число у вигляді суми, другий доданок якої — число 10.

7 Обчисли за схемою. Прокоментуй розв'язання.

$$12 - 8 = 10 + \square - 8 = \square + \square = \square$$

Чи можна міркувати так само, обчислюючи різницю чисел 40 і 8?

$$40 - 8 = 30 + (10 - 8) = 30 + 2 = 32$$

Віднімання одноцифрового числа від круглого числа

Приєм віднімання числа від суми

1. Заміняю кругле число сумою двох доданків, один із яких 10.
2. Віднімаю від 10 від'ємник.
3. Додаю отриману різницю до іншого доданка.
4. Називаю результат.

Що спільне в знаходженні значень різниць 12 і 8 та 40 і 8? За яким правилом слід міркувати?

$$(a + b) - c = \begin{cases} (a - c) + b \\ (b - c) + a \end{cases}$$

8 Закінчи обчислення.

$$90 - 4 = 80 + (10 - 4) = 80 + \dots = \dots$$

РОЗВ'ЯЗУЄМО СКЛАДЕНІ ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ТРЕТЬОГО ДОДАНКА

- 1 Як знайти невідомий доданок? Усно знайди невідомі доданки, заповни клітинки.

$4 + \square = 10$

$\square + 7 = 12$

$43 + \square = 45$

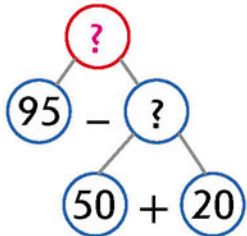
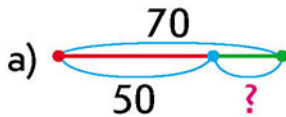
$\square\square + 12 = 84$

- 2 Добери короткий запис і схему до кожної задачі.

- 1) За книжку і журнал заплатили 70 грн. Скільки коштує журнал, якщо книжка коштує 50 грн?
- 2) За книжку, журнал і листівку заплатили 95 грн. Книжка коштує 50 грн, а журнал — 20 грн. Скільки коштує листівка?

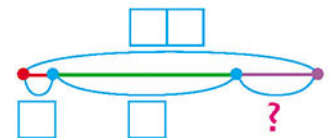
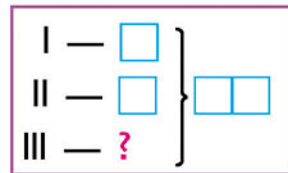
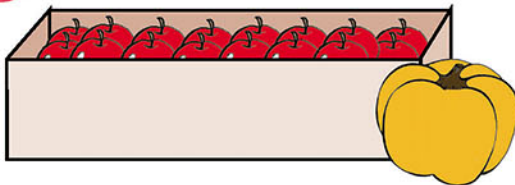
1) Книжка — 50 грн }
 Журнал — ? } 70 грн

2) Книжка — 50 грн }
 Журнал — 20 грн } 95 грн
 Листівка — ? }

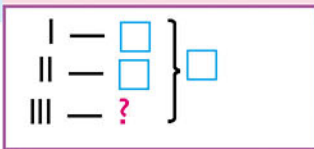

Що достатньо знати, щоб відповісти на запитання задачі 2? Прокоментуй схему аналізу. Розділи задачу 2 на дві прості.

- 3 До схем добери задачу з поданих.

- 1) Ящик із яблуками і гарбуз важать 13 кг. Скільки важить гарбуз, якщо ящик із яблуками важить 9 кг?
- 2) Ящик із яблуками і гарбуз важать 13 кг. Скільки важить гарбуз, якщо ящик важить 1 кг, яблука — 8 кг?

4 Обчисли за схемами з коментарем.

$$90 - 6 = \square\square + (10 - 6) = \square\square + \square = \square\square$$

$\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \square\square + 10 \end{array}$

$$56 + 4 = \square\square + (6 + 4) = \square\square + \square\square = \square\square$$

$\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \square\square + 6 \end{array}$

$40 - 4 = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$	
$72 + 8 = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$	

5 Виконай розв'язування за схемами.

$$80 - 3 = 70 + \square = \square\square$$

$\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ 70 + \square\square \end{array}$

$$45 + 5 = 40 + \square\square = \square\square$$

$\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ 40 + \square\square \end{array}$

$70 - 6 = 60 + \dots = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$	$90 - 7 = \dots + \dots = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$
$58 + 2 = \dots + \dots = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$	$25 + 5 = \dots + \dots = \dots$ $\begin{array}{r} \diagup \quad \diagdown \\ \dots + \dots \end{array}$

6 Знайди значення виразів. Що спільне в їх розв'язанні?

$36 + 4 + 7$

$42 + 8 + 3$

$38 + 2 + 5$

$71 + 9 + 6$

$75 + 5 + 8$

$67 + 3 + 2$

»» ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

1 Знайди усно значення виразів.

$6+5$	$60-8$	$65+5$	$15-9$	$63+7$
$12-7$	$32+8$	$40-6$	$8+3$	$80-4$

2 Попрацюй з математичними матеріалами.

3 Визнач, що змінюється в кожній сумі. Як ця зміна впливає на результат? Знайди значення сум за схемами.

$$76+3=70+(\square+\square)=70+\square=\square\square$$

$$76+4=70+(\square+\square)=70+\square\square=\square\square$$

$$76+5=70+(\square+\square)=70+\square\square=\square\square$$

4 Знайди значення виразів за схемами. Прокоментуй свої дії.

$42+9=40+(\dots+\dots)=40+\dots=\dots$
$64+8=\dots+(\dots+\dots)=\dots+\dots=\dots$
$36+7=\dots$

5 Заміни число сумою, де другий доданок — 1 десяток і одиниці числа.

$$67=50+17$$

$$32=20+\square\square$$

$$74=\square\square+\square\square$$

$$\begin{array}{r} > & 76+7 \\ & \swarrow \quad \searrow \\ & 70+6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} > & 42-8 \\ & \swarrow \quad \searrow \\ & 30+12 \end{array}$$

- 6 Заміни число сумою зручних доданків, де перший доданок — десятки числа, але на 1 десяток менше.

$76 = 60 + \dots$	$64 = \dots + \dots$	$33 = \dots$
$45 = 30 + \dots$	$82 = \dots + \dots$	$27 = \dots$

- 7 Знайди значення першого виразу за схемою з коментарем. Визнач, чим відрізняється зменшуване в другому виразі. Як ця відмінність вплине на розв'язування? Прокоментуй обчислення другого виразу.

$$50 - 8 = 40 + (\square\square - 8) = 40 + \square = \square\square$$

$$\begin{array}{r} & \swarrow \quad \searrow \\ 40 + \square\square \end{array}$$

$$53 - 8 = 40 + (13 - 8) = 40 + 5 = \square\square$$

$$\begin{array}{r} & \swarrow \quad \searrow \\ 40 + 13 \end{array}$$

Віднімання одноцифрового числа від двоцифрового з переходом через розряд

Прийом на основі правила віднімання числа від суми

1. **Подаю** зменшуване у вигляді суми зручних доданків, де перший доданок **десятки, але на 1 десяток менше**, а другий доданок — **одиниці плюс 10**.
2. **Віднімаю** від'ємник від другого доданка.
3. **Додаю** до першого доданка одержане число.
4. Називаю результат.

- 8 Знайди значення виразу з поясненням.

$$76 - 8 = 60 + (\dots - 8) = 60 + \dots = \dots$$

$$\begin{array}{r} & \swarrow \quad \searrow \\ 60 + \dots \end{array}$$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

1 Обчисли за схемами, прокоментуй розв'язування.

$$93 - 6 = \square\square + (13 - 6) = \square\square + \square = \square\square$$

$$58 + 4 = \square\square + (8 + 4) = \square\square + \square\square = \square\square$$

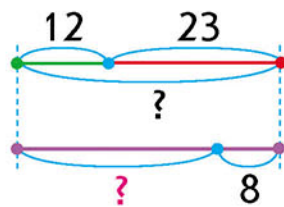
$$81 - 3 = \square\square + \square = \square\square$$

$$45 + 7 = 40 + \square\square = \square\square$$

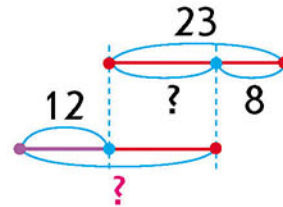

2 Поясни, як міркували учні, розв'язуючи задачі.

1) У гаражі було 12 вантажівок і 23 легкові машини. Скільки машин залишилося в гаражі після того, як виїхало 8 машин?

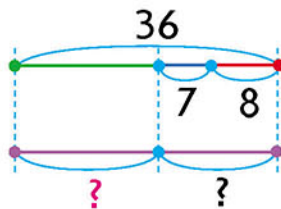
$$(12 + 23) - 8$$

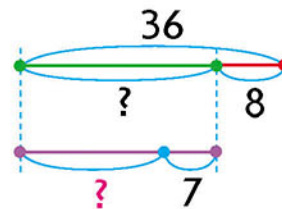
$$(23 - 8) + 12$$

2) У гаражі було 36 машин. Скільки машин залишилося в гаражі після того, як виїхали 8 вантажівок і 7 легкових машин?

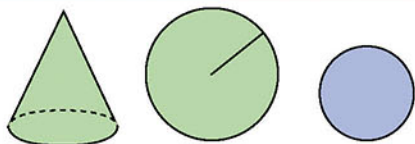

$$36 - (8 + 7)$$

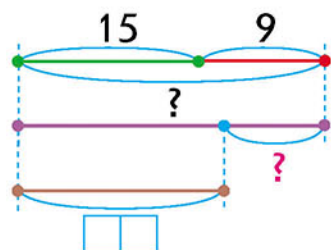
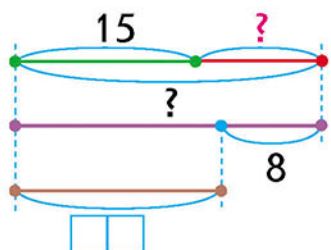
$$(36 - 8) - 7$$

3 Розв'яжи задачу усно. Щоб перевірити правильність розв'язку задачі, Катруся і Тарасик склали обернені задачі. За схемами визнач, які саме задачі склали учні.

► У гаражі 15 вантажівок і 9 легкових машин. Автобусів на 8 менше, ніж вантажівок і легкових машин разом. Скільки автобусів у гаражі?

4 Віднови істинні рівності.

$8 + 7 = \square + 9$

$7 + 5 = 6 + \square$

$\square + 8 = 9 + 7$

$6 + \square = 8 + 4$

$9 + \square = 7 + 6$

$6 + \square = 7 + 5$

$7 + 3 + \square = 12$

$15 - 5 - \square = 7$

$4 + 6 + \square = 14$

$8 + 2 + \square = 16$

$17 - 7 - \square = 4$

$12 - 2 - \square = 6$

5 Встав пропущені цифри, щоб утворились істинні рівності.

$5\square + 4 = 60$

$7\square - 2 = 68$

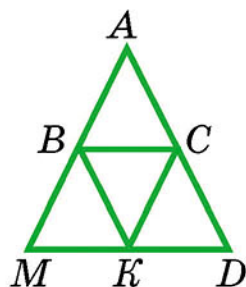
$\square 7 + 3 = 40$

$\square 0 - 7 = 63$

$8\square + \square = 90$

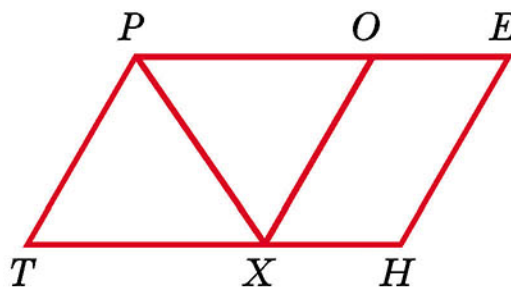
$\square 0 - \square = 54$

6 Скільки на кресленні трикутників? чотирикутників?

трикутників —

чотирикутників —

трикутників —

чотирикутників —

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ, ЯКІ МІСТЯТЬ ВІДНОШЕННЯ РІЗНИЦЕВОГО ПОРІВНЯННЯ

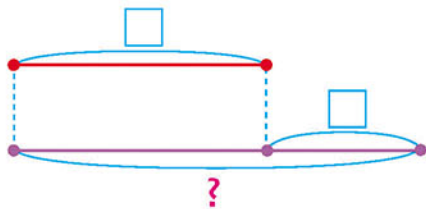
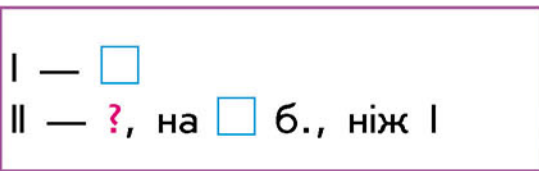
1

Прочитай і зівстав задачі. На запитання якої задачі можна відповісти відразу? Добери до неї схеми. Розв'яжи задачу усно.

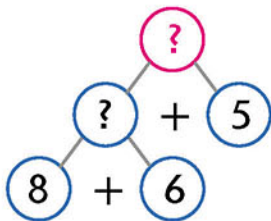
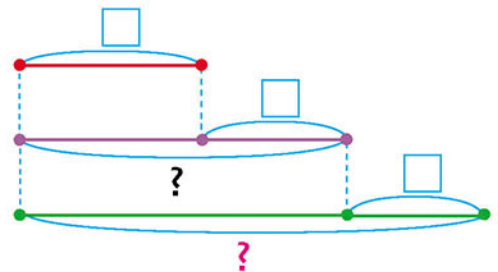
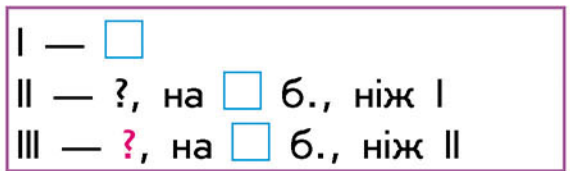

- 1) Мишко впіймав 8 окунів, а Сашко — на 6 окунів більше, ніж Мишко. Скільки окунів упіймав Сашко?
- 2) Мишко впіймав 8 окунів, а Сашко — на 6 окунів більше, ніж Мишко. Петрик упіймав на 5 окунів більше, ніж Сашко. Скільки окунів упіймав Петрик?

а)

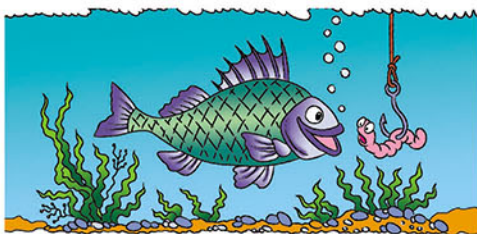
б)

Добери схеми до іншої задачі. Скориставшись схемою аналізу, поясни розв'язування цієї задачі. Розділи задачу на прості та розв'яжи її усно.

2

Прочитай подану задачу та зівстав її із задачею 2 в завданні 1. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання поданої задачі? Розв'яжи задачу.

- Мишко впіймав 8 окунів, а Сашко — на 6 окунів більше, ніж Мишко. Петрик упіймав на 5 окунів менше, ніж Сашко. Скільки окунів упіймав Петрик?

I — □

II — ?, на □ б. (м.), ніж I

III — ?, на □ б. (м.), ніж II

3 Знайди значення виразів за схемами з коментарем.

$$64 - 8 = \square\square + \square = \square\square$$

$$76 + 7 = \square\square + \square = \square\square$$

$$26 + 7 = \dots + \dots = \dots$$

$$76 + 5 = \dots + \dots = \dots$$

$$53 - 6 = \dots + \dots = \dots$$

$$54 - 7 = \dots + \dots = \dots$$

$$25 + 8 = \dots + \dots = \dots$$

$$37 + 4 = \dots + \dots = \dots$$

4 Знайди невідомий компонент або значення суми.

Доданок	4	7		27	8		9		5	6		9	12		4	
Доданок	8		3	5		6	5	9		7	6		7	4	6	
Сума		11	76		15	15		9	12		12	14		11	56	15

5 Зазнач порядок дій і знайди значення виразів.

$$14 - 7 + (38 - 6) - 24 = \dots$$

$$12 + (11 - 5) - (9 + 9) = \dots$$

➤➤ ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ЧАСТИНАМИ

1 Знайди значення виразів.

$50 - 7 =$	$74 + 6 =$	$47 - 7 =$
$68 + 2 =$	$80 + 5 =$	$83 + 7 =$

2 Доповни або зменш число до круглого.

$76 + \dots = 80$	$87 - \dots = 80$	$74 + \dots = \dots$
$53 - \dots = 50$	$48 + \dots = 50$	$95 - \dots = \dots$

3 Знайди значення виразів за схемами.

$12 - 5 = \overset{10}{\boxed{12 - \square}} - \square = 10 - \square = \square$ 	$7 + 4 = \overset{10}{\boxed{7 + \square}} + \square = 10 + \square = \square$
--	--

$8 + 4 = \overset{10}{\boxed{8 + \square}} + \square = 10 + \square = \square$ 	$13 - 5 = \overset{10}{\boxed{13 - \square}} - \square = 10 - \square = \square$
--	--

4 Попрацюй з математичними матеріалами.

5 Знайди значення виразів за схемами з коментарем.

$8 + 6 = (8 + 2) + \square = 10 + \square = \square$ 	$14 - 6 = (14 - 4) - \square = 10 - \square = \square$
--	--

Зістав суму чисел з поданою нижче. Зістав різниці чисел. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання? Закінчи обчислення.

$48 + 6 = (48 + 2) + \square = 50 + \square = \square$ 	$34 - 6 = (34 - 4) - \square = 30 - \square = \square$
--	--

$$\begin{array}{r} \rightarrow 76+7 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4+3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \rightarrow 42-8 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2+6 \end{array}$$

Додавання
Віднімання числа частинами

1. Подаю **другий доданок** у вигляді суми зручних доданків.
Від'ємник
2. **Доповнюю перший доданок** до круглого числа.
Зменшую зменшуване
3. **Додаю до** отриманого результату решту числа.
Віднімаю від
4. Називаю результат.

6 Обчисли за схемами з коментарем.

$$28+5=(28+\square)+\square=\square\square+\square=\square\square$$

$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 2+3 \end{array}$$

$$75-7=(75-\square)-\square=\square\square-\square=\square\square$$

$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 5+2 \end{array}$$

7 Закінчи обчислення, скоротивши міркування.

$$54+8=\square\square+\square=\square\square$$

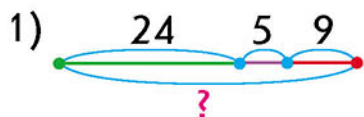
$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 6+2 \end{array}$$

$$43-7=\square\square-\square=\square\square$$

$$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 3+4 \end{array}$$

8 Добери до задачі схему, розв'яжи задачу.

- Майстер відремонтував 24 речі: 5 столів, 9 стільців і декілька полиць. Скільки полиць відремонтував майстер?

➤➤ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ, ЯКІ МІСТЯТЬ ВІДНОШЕННЯ РІЗНИЦЕВОГО ПОРІВНЯННЯ

1

Прочитай задачі. Визнач, який є між ними зв'язок. На запитання якої задачі ти можеш відповісти відразу? Чи допоможе це тобі в розв'язанні іншої задачі?

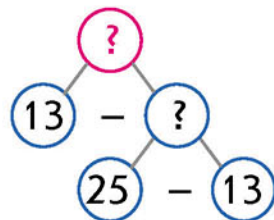
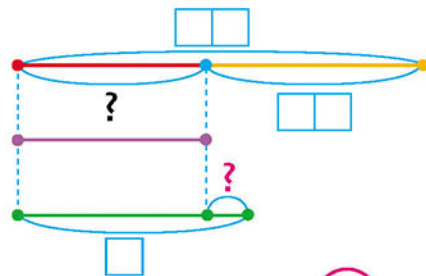

- 1) У зоопарку для оленят привезли 25 л молока. На сніданок витратили 13 л молока. Скільки літрів молока залишилося?
- 2) У зоопарку для оленят привезли 25 л молока. На сніданок витратили 13 л молока. На скільки більше літрів молока витратили, ніж залишилося?

Доповни даними короткий запис і схему до задачі 2. Поясни свої дії.

Було — <input style="width: 30px;" type="text"/> л
Витратили — <input style="width: 30px;" type="text"/> л
Залишилося — ?

На ?

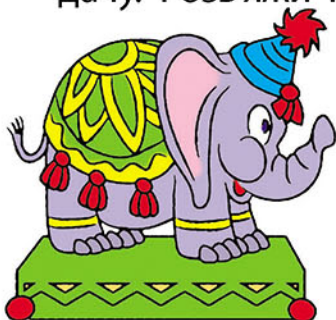
Поясни розв'язування задачі 2 за схемою аналізу.

Розділи задачу на прості.

Розкажи план розв'язування задачі.

2

Прочитай задачу. Зміни її запитання так, щоб одержати просту задачу. Розв'яжи її усно.

- У цирку для слоненяти приготували 38 кг овочів. Із них 24 кг — у мішку, а решту — у сітці. На скільки менше овочів у сітці, ніж у мішку?

Розв'яжи подану задачу, користуючись підказками нижче.

Було — □
 Витратили — □
 Залишилося — ?

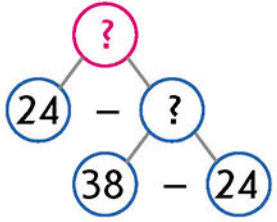
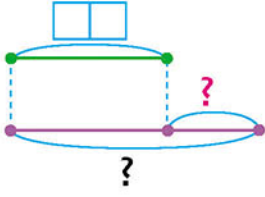
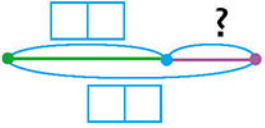
На ?

□ { I — □
 II — ?

На ?

□ □ { I — □ □
 II — ?

На ?

3 Обчисли значення виразів двома способами.

$$37 + 5 = \square\square + \square = \square\square$$

3 + 2

$$43 - 7 = \square\square - \square = \square\square$$

3 + 4

$$37 + 5 = \square\square + \square\square = \square\square$$

30 + 7

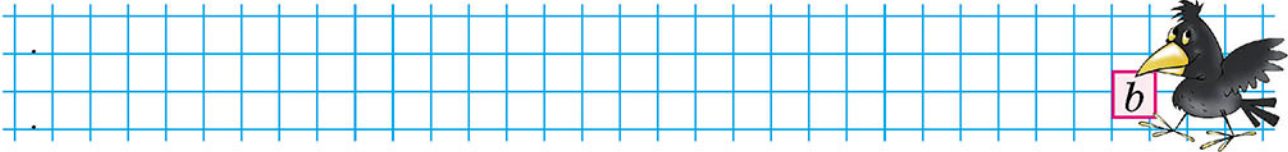
$$43 - 7 = \square\square + \square = \square\square$$

30 + 13

44 + 7 =
 +
 44 + 7 =
 +

54 - 8 =
 +
 54 - 8 =
 +

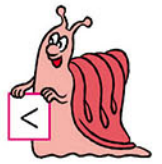
4 Знайди значення виразу зі змінною: $b - 8$, якщо $b = 12$; $b = 34$.

5 Порівняй вирази та числа.

43 см + 1 дм ○ 6 дм
 54 см - 3 дм ○ 23 см

7 дм + 4 см ○ 10 дм
 8 дм - 6 см ○ 75 см

ЗМІСТ

Передмова	1
Досліджуємо таблиці віднімання чисел у межах 20.....	2
Знайомимося із виразами зі змінною	4
Досліджуємо задачі з двома запитаннями	6
Досліджуємо залежність суми і різниці від зміни одного з компонентів	8
Досліджуємо залежність результату арифметичної дії від зміни її компонента.....	10
Порівнюємо математичні вирази	
Використовуємо прийом округлення	14
Додаємо і віднімаємо числа різними способами.....	16
Віднімаємо на основі правила віднімання числа від суми	18
Віднімаємо числа різними способами.....	20
Додаємо і віднімаємо числа різними способами.....	22
Знайомимося зі складеною задачею	24
Шукаємо шлях розв'язування складеної задачі	26
Ділимо складену задачу на прості	28
Досліджуємо складені задачі на знаходження різниці й суми	30
Записуємо розв'язання задачі виразом	32
Розв'язуємо задачі двома способами.....	34
Розв'язуємо задачі різними способами.....	36
Виконуємо дії з величинами	
Досліджуємо задачі на знаходження різниці.....	40
Досліджуємо задачі, які містять чотири ключові слова	42
Перевіряємо додавання і віднімання.....	44
Розв'язуємо задачі, які містять відношення різницевого порівняння	46
Розв'язуємо задачі.....	48
Додаємо і віднімаємо числа.....	50
Розв'язуємо складені задачі на знаходження третього доданка	52
Додаємо і віднімаємо числа з переходом через розряд.....	54
Додаємо і віднімаємо числа з переходом через розряд.....	56
Розв'язуємо задачі, які містять відношення різницевого порівняння	58
Додаємо і віднімаємо числа частинами	60
Розв'язуємо задачі, які містять відношення різницевого порівняння	62

Працюю самостійно

2

A large rectangular box with a blue double-line border, containing five horizontal blue lines for writing.

Домовтесь у класі, як будете оцінювати виконану роботу.

Намалюй позначки та напиши, що вони означають.

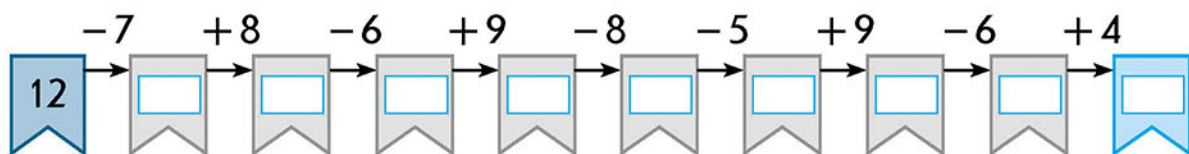
Досліджуємо таблиці віднімання чисел у межах 20

1. Знайди значення різниць двома способами.

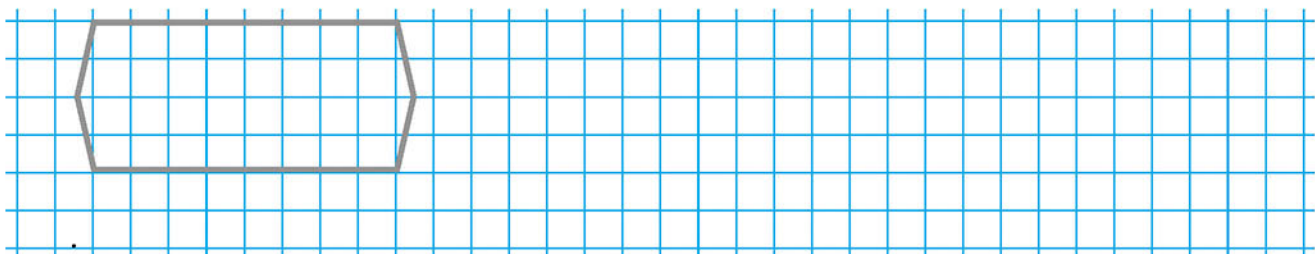
$13 - 5 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$	$15 - 7 = \dots$
$13 - 5 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$	$15 - 7 = \dots$
$16 - 5 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$	$11 - 6 = \dots$
$16 - 5 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$	$11 - 6 = \dots$

2. В один човен можуть сісти 4 людини, а в другий — 6. Чи можна перевезти цими човнами за раз 14 людей?

3. Виконай дії за стрілочками. У разі потреби користуйся таблицями віднімання.

4. Виміряй довжини сторін шестикутника та знайди його периметр. Накресли чотирикутник, який має той самий периметр і одна сторона якого дорівнює 5 см.

Знайомимося із виразами зі змінною

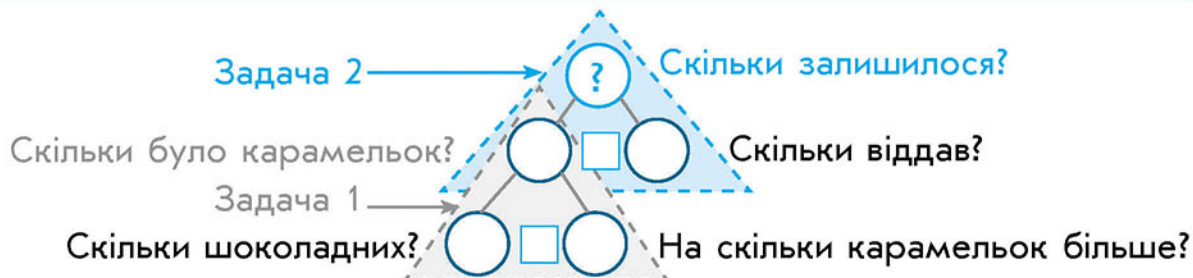
5. Розв'яжи дві послідовні задачі.

► У Сашка було 7 шоколадних цукерок, а карамельок — на 5 більше. Скільки було карамельок у Сашка?

► У Сашка було \square карамельок. Він пригостив Іринку 3 карамельками. Скільки карамельок залишилось у Сашка?

Поєднай ці задачі в одну. Спробуй відповісти на її запитання за схемою аналізу. Доповни схему аналізу.

6. Обчисли двома способами.

$$14 - 8 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$16 - 7 = \dots$$

$$14 - 8 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$16 - 7 = \dots$$

$$12 - 3 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$18 - 9 = \dots$$

$$12 - 3 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$18 - 9 = \dots$$

Досліджуємо задачі з двома запитаннями

7.

Знайди значення виразу зі змінною: $a - 8$, якщо $a = 11$; $a = 17$; $a = 15$; $a = 14$; $a = 16$.

Якщо $a = 11$, то $a - 8 = \dots$
 Якщо $a = 17$, то $a - 8 = \dots$
 Якщо $a = 15$, то $a - 8 = \dots$
 Якщо $a = 14$, то $a - 8 = \dots$
 Якщо $a = 16$, то $a - 8 = \dots$

8.

Обчисли двома способами.

$$14 - 8 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$16 - 9 = \dots$$

$$14 - 8 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$16 - 9 = \dots$$

9.

Зазнач у кружках угорі порядок виконання дій у виразах. Обчисли значення виразів за схемами, під знаком арифметичної дії впиши її результат.

$$45 + (12 - 8) = \dots$$

$$39 - (5 + 6) = \dots$$

1) $\dots - \dots = \dots$

1) \dots

2) $45 + \dots = \dots$

2) \dots

Додаємо і віднімаємо числа в межах 20

10. Розв'яжи дві послідовні прості задачі.

➤ 1) На березі океану грілися на сонці 7 великих крабів і 9 маленьких. Скільки всього крабів грілися на сонці?

➤ 2) На березі океану грілися на сонці крабів. 8 крабів змило хвилею. Скільки крабів залишилося грітися на сонці?

Поєднай ці задачі в одну. Спробуй відповісти на її запитання за схемою аналізу. Доповни схему аналізу.

11. Обчисли двома способами.

$$15 - 7 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 8 = \dots$$

$$15 - 7 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 8 = \dots$$

$$13 - 6 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 7 = \dots$$

$$13 - 6 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 7 = \dots$$

Додаємо і віднімаємо числа в межах 20

12.

Знайди значення виразів зі змінною: $11 - b$, якщо $b = 5$; $b = 8$; $b = 9$; $b = 6$.

Якщо $b = 5$, то $11 - b =$.
 Якщо $b = 8$, то $11 - b =$.
 Якщо $b = 9$, то $11 - b =$.
 Якщо $b = 6$, то $11 - b =$.

13.

Розв'яжи задачу 1. Чи пов'язані між собою запитання задачі?

► 1) Школярі посадили 9 лип і 7 беріз. Скільки всього дерев посадили школярі? На скільки більше посадили лип, ніж беріз?

Прочитай задачу 2. Чи пов'язані між собою запитання цієї задачі? На яке запитання можна відповісти відразу?

► 2) Школярі посадили 9 лип і 7 беріз. Весною виявилося, що 2 дерева не прийнялися. Скільки всього дерев посадили школярі? Скільки дерев прийнялися?

Розв'яжи задачу 2.

14.

Знайди значення різниць двома способами.

$$12 - 6 = (\dots + \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 3 = \dots$$

$$12 - 6 = (\dots - \dots) - \dots = \dots$$

$$12 - 3 = \dots$$

Порівнюємо математичні вирази

15.

Порівняй математичні вирази без обчислень.

$$\begin{array}{l} 57 - 23 \bigcirc 57 - 29 \qquad 60 + 23 \bigcirc 55 + 23 \\ 25 + 47 \bigcirc 29 + 47 \qquad 70 - 45 \bigcirc 70 - 34 \\ 64 - 46 \bigcirc 62 - 46 \qquad 56 - 44 \bigcirc 72 - 44 \end{array}$$

16.

Виконай обчислення і порівняй математичні вирази.

$$\begin{array}{l} 5 + 7 \bigcirc 16 - 5 \qquad 89 - 65 \bigcirc 12 + 20 \\ 18 - 8 \bigcirc 14 - 7 \qquad 53 + 34 \bigcirc 99 - 15 \\ 8 + 6 \bigcirc 18 - 9 \qquad 46 - 25 \bigcirc 9 + 9 \end{array}$$

17.

Знайди значення різниць двома способами.

$$\begin{array}{l} 14 - 6 = (\dots + \dots) - \dots = \dots \qquad 16 - 7 = \dots \\ \swarrow \quad \searrow \qquad \swarrow \quad \searrow \\ \dots + \dots \qquad \dots + \dots \\ \dots + \dots \qquad \dots + \dots \\ \swarrow \quad \searrow \qquad \swarrow \quad \searrow \\ \dots + \dots \qquad \dots + \dots \end{array}$$

18.

Зазнач у кружках порядок виконання дій у виразах. Знайди значення виразів за схемами, впиши під знаком арифметичної дії її результат.

$$\begin{array}{l} 67 - (7 + 7) - 22 = \dots \qquad (15 - 7) + (8 + 3) = \dots \\ 1) \dots \qquad 1) \dots \\ 2) \dots \qquad 2) \dots \\ 3) \dots \qquad 3) \dots \end{array}$$

Використовуємо прийом округлення

19. Знайди значення виразів, використовуючи прийом округлення.

$$14 - 6 = 14 - 10 + \dots = \dots + \dots = \dots$$

$$5 + 6 = 5 + 10 - \dots = \dots$$

$$17 - 9 = 17 - 10 + \dots = \dots$$

$$6 + 8 = \dots$$

$$15 - 7 = \dots$$

$$8 + 7 = \dots$$

20. У продавця повітряних кульок було 9 синіх і 8 червоних кульок. 7 кульок купили діти. Скільки кульок було в продавця?

Додаємо і віднімаємо числа різними способами

21. Знайди значення виразів, використовуючи прийом округлення.

$$5 + 7 = \dots$$

$$12 - 7 = \dots$$

$$12 - 7 = \dots$$

$$7 + 9 = \dots$$

$$8 + 5 = \dots$$

$$13 - 6 = \dots$$

22. На закладки дівчинка витратила 6 дм білої та 8 дм червоної стрічки, а синьої — стільки, скільки білої та червоної разом. Скільки дециметрів синьої стрічки витратила дівчинка на закладки?

**Віднімаємо на основі правила
віднімання числа від суми**

23. Відними число від суми.

$$(10 + 1) - 3 = .$$

$$(10 + 8) - 9 = .$$

$$(10 + 4) - 6 = .$$

Скористайся виконаними тобою записами для обчислення значень різниць.

$$11 - 3 = .$$

$$18 - 9 = .$$

$$14 - 6 = .$$

24. Вибери варіант і знайди значення виразів за схемами.

I варіант

II варіант

$$18 - 9 = 10 + \square - 9 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$14 - 6 = 10 + \square - 6 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$11 - 8 = 10 + \square - 8 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$14 - 9 = 10 + \square - 9 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$17 - 8 = 10 + \square - 8 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$17 - 9 = 10 + \square - 9 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$14 - 7 = 10 + \square - 7 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$11 - 5 = 10 + \square - 5 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$14 - 6 = 10 + \square - 6 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

$$15 - 9 = 10 + \square - 9 = \square + \square = \square$$

$$10 + \square$$

Віднімаємо числа різними способами

25. Знайди значення різниць різними способами.

$$17 - 9 = 17 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$14 - 7 = 14 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$17 - 9 = \square + \square - 9 = \square$$

$$14 - 7 = \square + \square - 7 = \square$$

$$17 - 9 = \square + \square + \square - 9 = \square + \square = \square$$

$$14 - 7 = \square + \square + \square - 7 = \square + \square = \square$$

$$17 - \textcircled{9} = \square - \square + \square = \square$$

$$14 - \textcircled{7} = \square - \square + \square = \square$$

26. У кожній рамці обведи вирази, які мають зазначені внизу значення.

10+0
9+2
8+3
7+4
6+6
11+1
5+5

11

6+6
9+3
12+0
8+5
2+10
11+1
7+4

12

3+6
13+5
1+12
11+9
7+10
4+2
8+5

13

7+7
10+4
1+13
3+11
2+12
8+5
9+6

14

13+2
11+4
9+10
7+8
5+6
3+12
1+14

15

27. Розв'яжи задачу.

► Скільки макак у трьох клітках, якщо в першій 8 макак, у другій — 7, а в третій — 4 макаки?

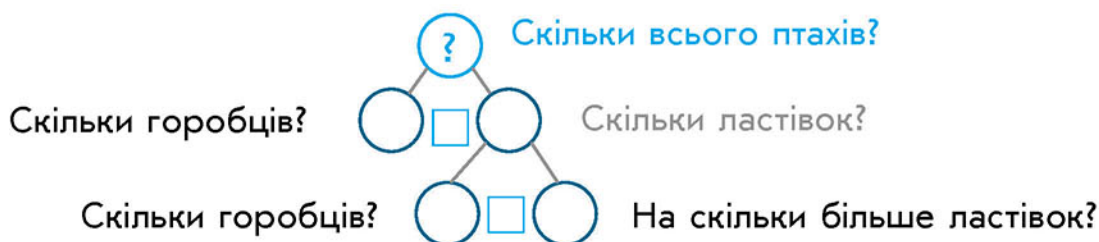
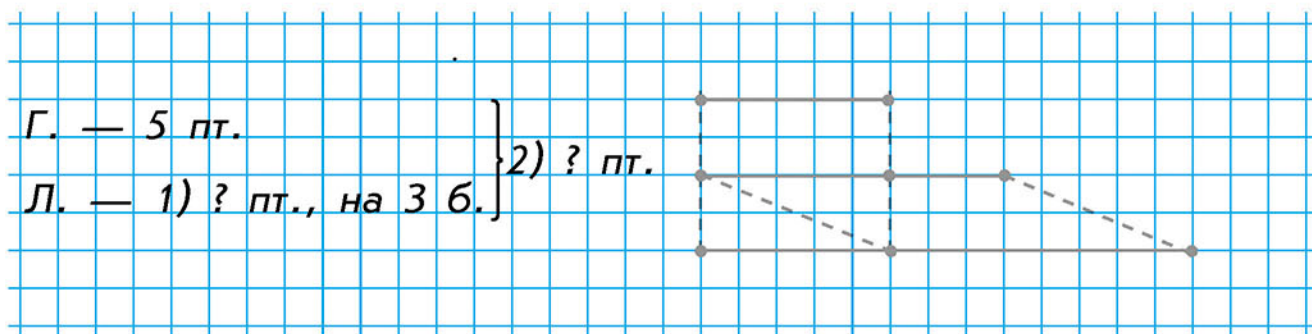
Зміни задачу так, щоб одержати задачу на знаходження третього числа за сумою двох даних чисел.

Додаємо і віднімаємо числа різними способами

28.

Розв'яжи задачу з двома запитаннями, скориставшись підказками. На яке запитання можна відповісти відразу? На яке — потім?

➤ Над хатою літали 5 горобців, а ластівок — на 3 більше. Скільки ластівок літали над хатою? Скільки всього птахів літали над хатою?

29. Обчисли різними способами.

$$12 - 7 = 12 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$12 - 7 = \square + \square - 7 = \square + \square = \square$$

$$12 - 7 = \square + \square - 7 = \square$$

$$12 - 7 = \square - \square + \square = \square + \square = \square$$

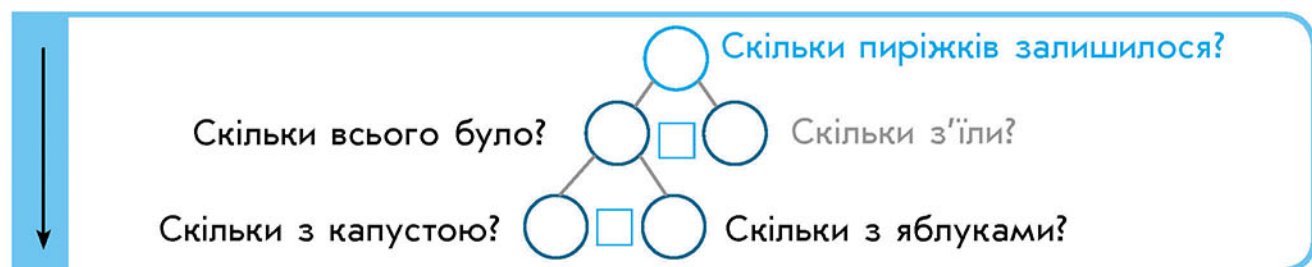
30.

Накресли відрізки: AB завдовжки 1 дм 2 см і CK , який на 3 см коротший, ніж AB .

Знайомимося із складеною задачею

- 31.** Розв'яжи задачу з двома запитаннями, скориставшись підказками.
- Бабуся випекла 9 пиріжків із капустою та 8 з яблуками. За обідом з'їли 7 пиріжків. Скільки всього пиріжків випекла бабуся? Скільки пиріжків залишилося після обіду?

Б. — ?, 9 п. і 8 п.	
З. — 7 п.	
Зал. — ?	

- 32.** Обчисли різними способами.

$11 - 8 = 11 - \square - \square = \square\square - \square = \square$	$11 - 8 = \square + \square - 8 = \square$
$11 - 8 = \square\square + \square - 8 = \square + \square = \square$	$11 - \textcircled{8} = \square\square - \square\square + \square = \square + \square = \square$
$15 - 6 = 15 - \square - \square = \square\square - \square = \square$	$15 - 6 = \square + \square - 6 = \square$
$15 - 6 = \square\square + \square - 6 = \square + \square = \square$	$15 - 6 = \square\square - \square\square + \square = \square + \square = \square$

Учимося міркувати логічно

33. Запиши цифри, які можуть бути в істинних нерівностях.

$$59 > 5\boxed{} \quad 83 > \boxed{}4 \quad 13 < 1\boxed{} \quad 95 < \boxed{}7$$

34. Поміркуй, які числа пропущені в істинних рівностях. Зістав рівності в кожному стовпчику. Що відмінне в їх обчисленні?

$$\begin{array}{ccc} 48 + \boxed{} = 49 & 70 + \boxed{} = 75 & 80 - \boxed{} = 70 \\ 64 - \boxed{} = 63 & 59 - \boxed{} = 50 & 50 + \boxed{} = 70 \end{array}$$

35. Запиши цифри, щоб утворились істинні рівності.

$$\begin{array}{ccc} 7\boxed{} + 14 = 85 & \boxed{}9 - 65 = 24 & \boxed{}4 + 4\boxed{} = 56 \\ 8\boxed{} - 43 = 45 & 78 - 4\boxed{} = 22 & 8\boxed{} - \boxed{}2 = 14 \end{array}$$

36. Зістав вирази в кожному стовпчику. Що в них спільне? Що відмінне? Як їх відмінність вплине на розв'язання? Знайди значення виразів.

$$\begin{array}{cccc} 36 + 3 & 86 - 4 & 22 + 5 & 78 - 2 \\ 36 + 30 & 86 - 40 & 22 + 50 & 78 - 20 \end{array}$$

Склади подібне завдання для однокласників.

37. Запиши пропущені знаки арифметичних дій в істинних рівностях.

$$\begin{array}{ll} 32 \bigcirc 24 \bigcirc 14 = 42 & 7 \bigcirc 3 \bigcirc 2 = 12 \\ 76 \bigcirc 15 \bigcirc 40 = 21 & 7 \bigcirc 3 \bigcirc 2 = 6 \\ 15 \bigcirc 14 \bigcirc 50 = 79 & 7 \bigcirc 3 \bigcirc 2 = 8 \\ 72 \bigcirc 23 \bigcirc 74 = 21 & 77 \bigcirc 36 \bigcirc 42 = 83 \\ 86 \bigcirc 44 \bigcirc 30 = 12 & 49 \bigcirc 26 \bigcirc 12 = 11 \\ 25 \bigcirc 34 \bigcirc 40 = 99 & 97 \bigcirc 56 \bigcirc 23 = 64 \end{array}$$

Шукаємо шлях розв'язування складеної задачі

38. Знайди значення виразів у будь-яких двох стовпчиках.

$16 - 8 =$	$16 - 7 =$	$14 - 6 =$	$12 - 3 =$
$4 + 9 =$	$6 + 6 =$	$7 + 4 =$	$6 + 8 =$
$11 - 6 =$	$18 - 9 =$	$16 - 6 =$	$14 - 7 =$

39. Закінчи складання короткого запису та побудуй схему задачі. Поясни пошук розв'язування задачі за схемою аналізу. Доповни цю схему. Розв'яжи задачу.

► У бабусі 7 качок, а курей — на 4 більше, ніж качок. Ще в бабусі є 12 гусей. На скільки більше гусей, ніж курей у бабусі?

Кач. — .

Кур. — ?, на . б., ніж качок

Г. — .

На?

На скільки більше гусей, ніж курей?

Скільки гусей у бабусі? Скільки курей у бабусі?

Скільки качок? На скільки більше курей, ніж качок?

40. Заповни таблиці.

+	2	4	6	8
8				

-	2	4	6	8
12				

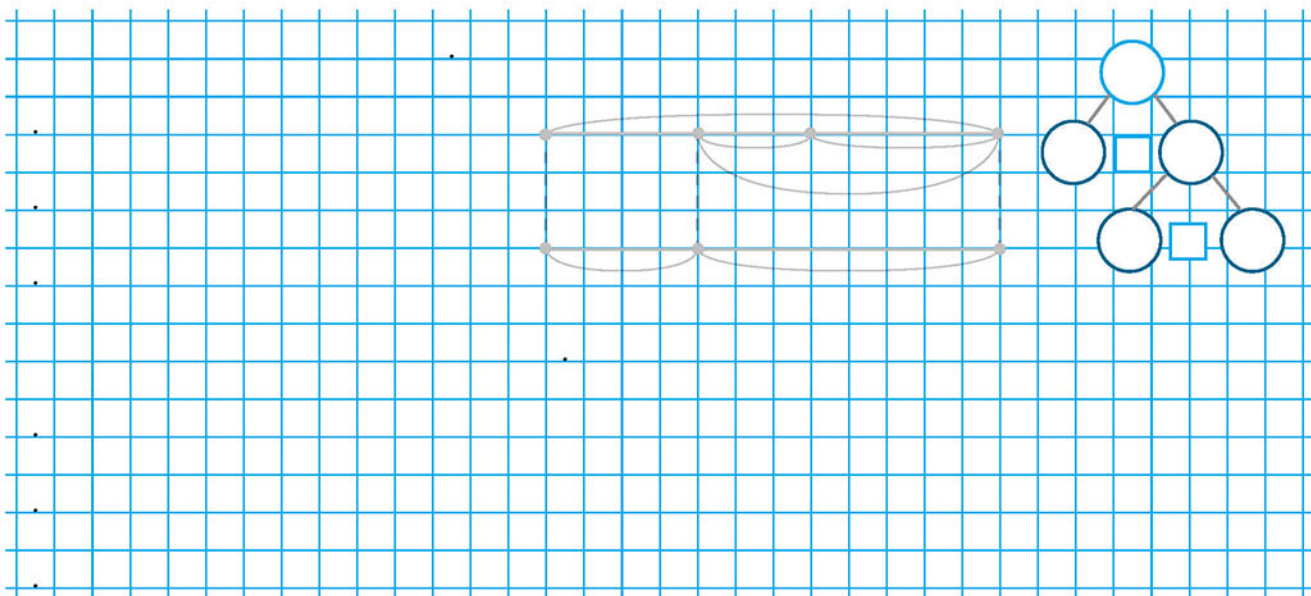
Ділимо складену задачу на прості

41. Знайди значення виразів у будь-яких двох стовпчиках.

$12 - 7 =$	$4 + 9 =$	$13 - 7 =$	$14 - 6 =$
$6 + 5 =$	$12 - 9 =$	$8 + 4 =$	$6 + 7 =$
$14 - 5 =$	$11 - 3 =$	$18 - 9 =$	$16 - 7 =$
$4 + 7 =$	$6 + 8 =$	$7 + 7 =$	$12 - 8 =$

42. Розв'яжи задачу за пам'яткою № 3 (див. вкладку 2).

► У Тарасика було 12 гривень. Він купив батарейку за 5 гривень і олівець за 3 гривні. Скільки грошей залишилось у Тарасика?

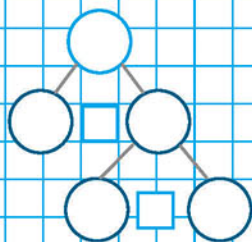
43. Порівняй математичні вирази способом обчислення їх значень.

$8 + 7 \bigcirc 14 - 5$	$47 + 32 \bigcirc 89 - 11$
$16 - 8 \bigcirc 15 - 7$	$66 - 45 \bigcirc 6 + 5$

Досліджуємо складені задачі на знаходження різниці й суми

- 44.** Розв'яжи задачу, міркуючи за пам'яткою № 3 (вкладка 2).
 ► У садку цвіли 12 жоржин. Наступного ранку розквітли 4 червоні жоржини та 6 жовтих. Скільки жоржин стало цвісти в садку?

Зміни запитання задачі так, щоб остання дія в розв'язанні була відніманням.

- 45.** Знайди значення виразів, скориставшись підказками.

$$48 - (7 + 6) - 22 = .$$

$$(12 - 7) + (8 + 6) = .$$

1) .

1) .

2) .

2) .

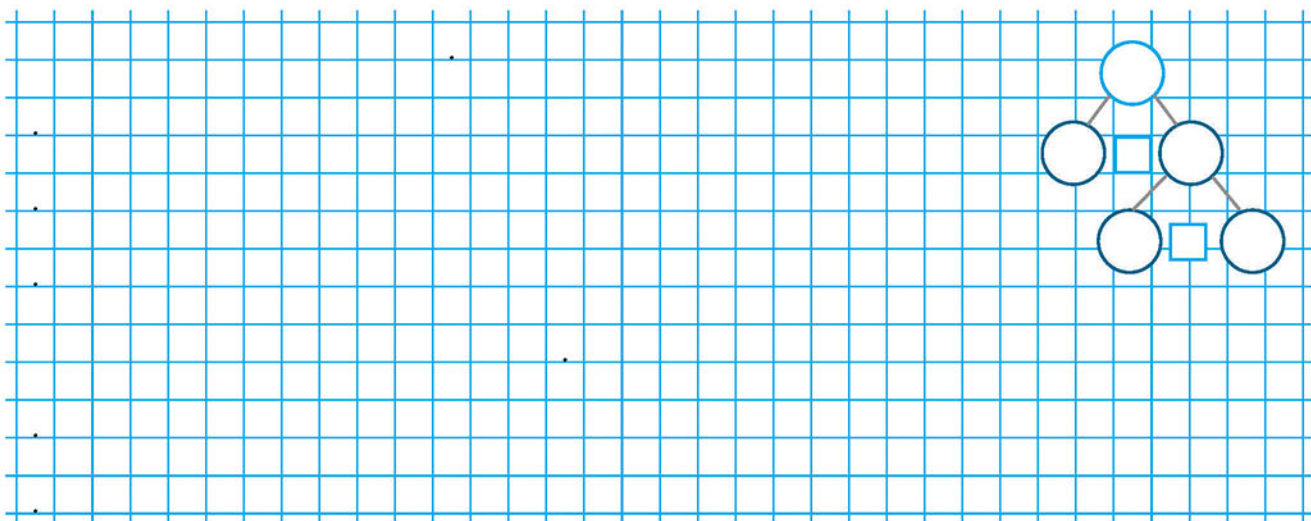
3) .

3) .

- 46.** Знайди значення виразу зі змінною: $8 + a$, якщо $a = 4$.

Записуємо розв'язання задачі виразом

- 47.** Розв'яжи задачу, міркуючи за пам'яткою № 3 (вкладка 2).
 ► Після того як на зупинці до автобуса ввійшли 7 чоловіків та 5 жінок, в автобусі стало їхати 25 пасажирів. Скільки пасажирів їхали в автобусі до зупинки?

Спираючись на схему аналізу, спробуй скласти вираз:

$$\square - \square = \square$$

Відповідь:

- 48.** Знайди значення виразів.

$12 + 1 - 5 = .$

$5 + 9 - 7 = .$

$14 + 3 - 9 = .$

$16 - 9 + 6 = .$

$26 - 14 - 6 = .$

$9 + 8 - 7 = .$

- 49.** Дано відрізки: $AB = 8$ см; $MK = 5$ см. Побудуй відрізок CT , довжина якого дорівнює сумі довжин відрізків AB і MK .

Розв'язуємо задачу двома способами

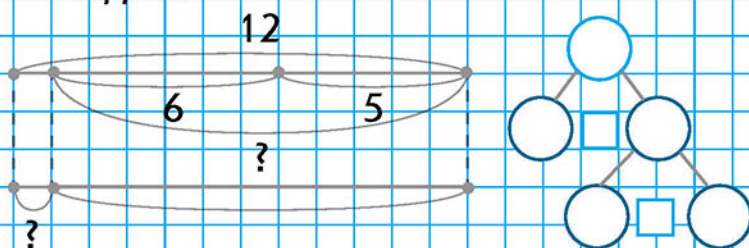
50.

Розв'язи задачу двома способами.

У шкільній їдальні було 12 кг картоплі. На сніданок витратили 5 кг, а на обід — 6 кг картоплі. Скільки кілограмів картоплі залишилося?

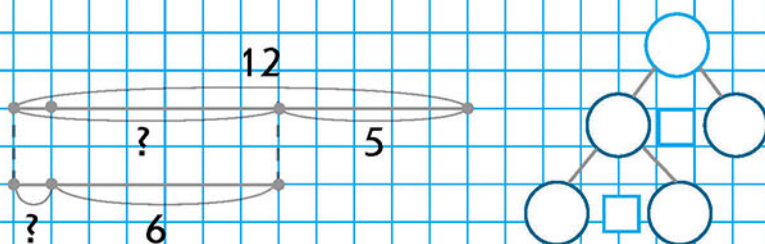
I спосіб

Задача

$$12 - (. + .) = .$$

II спосіб

$$(12 - .) - . = .$$

Розв'язуємо задачі різними способами

51. Розв'яжи задачу двома способами.

У Катрусі було 16 дм стрічки. Скільки дециметрів стрічки залишилося в дівчинки після того, як вона витратила 1 дм на закладку і 4 дм — ляльці на бант?

Задача

I спосіб

II спосіб

Виконуємо дії з величинами

52. Доповни рівності.

$57 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$9 \text{ дм} = \square \square \text{ см}$

$22 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$83 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

$5 \text{ м} = \square \square \text{ дм}$

$8 \text{ м } 4 \text{ дм} = \square \square \text{ дм}$

53. Порівняй іменовані числа.

$7 \text{ дм} \bigcirc 7 \text{ см}$

$42 \text{ см} \bigcirc 4 \text{ дм } 3 \text{ см}$

$2 \text{ м } 7 \text{ дм} \bigcirc 28 \text{ дм}$

$6 \text{ дм} \bigcirc 6 \text{ м}$

54. Виконай дії з величинами.

$47 \text{ см} - 42 \text{ см} + 8 \text{ см} = \square \square \text{ } \underline{\hspace{1cm}}$

$14 \text{ дм} - 6 \text{ дм} + 4 \text{ дм} = \square \square \text{ } \underline{\hspace{1cm}}$

Досліджуємо задачі на знаходження різниці

55. Знайди значення виразів.

$9 + 7$

$91 - 50$

$15 - 6$

$66 - 4$

$87 - 24$

$7 + 5$

$7 + 8$

$52 + 6$

$13 - 8$

$11 - 3$

$12 - 6$

$18 - 9$

56. Наведи потрібні кружки в схемі аналізу, розв'яжи задачу.

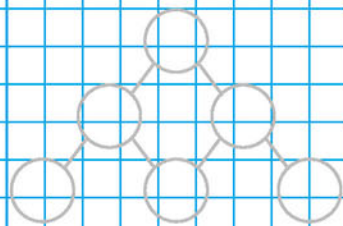
▶ На клумбі росли 12 червоних троянд, а жовтих — на 5 менше. Для букету зрізали 3 жовті троянди. Скільки жовтих троянд залишилося на клумбі?

Задача

Б. — ?, на . м. ніж .

Зр. — .

Зал. — ?

57. Знайди значення виразів. Запиши результати.

$42 + 30 + 6 - 7 + 5 - 4$

$5 + 2 + 3 - 6 - 2 + 1$

$84 - 3 - 50 + 5 - 4 + 7$

$9 - 4 - 3 + 7 - 9 + 4$

$78 - 50 + 1 - 10 + 1 + 6$

$40 + 30 - 50 + 20$

58. Порівняй математичні вирази.

$16 - 8 > 6 + 4$

$45 + 24 > 98 - 61$

$5 + 7 > 24 - 13$

$76 - 25 > 31 + 20$

Досліджуємо задачі, які містять чотири ключові слова

59. Наведи потрібні кружки в схемах аналізу, розв'яжи задачі.
- 1) Біля ставка росло 12 верб. Бобри сточили 5 верб, замість них діти посадили 7 верб. Скільки верб стало?

Задача

Росли — .	● — — — ● — ●	
Сточили — .	● — — — ●	
Посадили — .	● — — — ● — ●	
Стало — ?		

- 2) У класі було 9 учнів. Спочатку до класу ввійшли 5 учнів, потім 7 учнів вийшли. Скільки учнів залишилось у класі?

Задача

.	● — — — ● — ●	
.	● — — — ● — ●	
.		
.		

60. Заповни таблиці.

Зменшуване	12		12		15
Від'ємник	5	7		4	
Різниця		6	8	9	8

Доданок	2		8		8
Доданок	9	7		9	4
Сума		11	15	16	

61. Накресли будь-яку ламану, що складається з 4 відрізків.

Перевіряємо додавання і віднімання

62.

Виконай короткий запис задач, доповни схеми. Розв'яжи кожную задачу по діях; виразом.

- 1) У бочці було 16 л води. Щоб напоїти теля, відлили 7 л води, потім у бочку долили 8 л. Скільки літрів води стало в бочці?

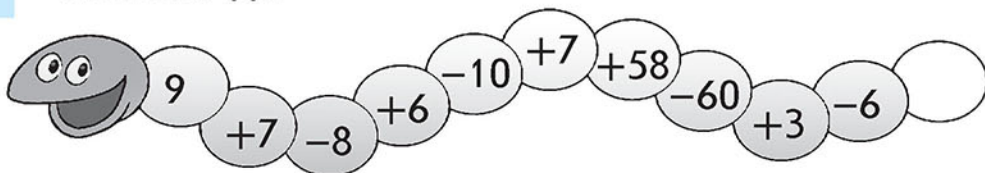
Задача

- 2) Дівчинка нарахувала у вазі 11 карамельок, а шоколадних цукерок — на 4 більше. Вона поклала до кишені 8 шоколадних цукерок. Скільки шоколадних цукерок залишилось у вазі?

Задача

63.

Виконай дії.

**Задачі, які містять відношення
різницевого порівняння**

64. Розв'яжи задачу. Запиши її розв'язання по діях; виразом.

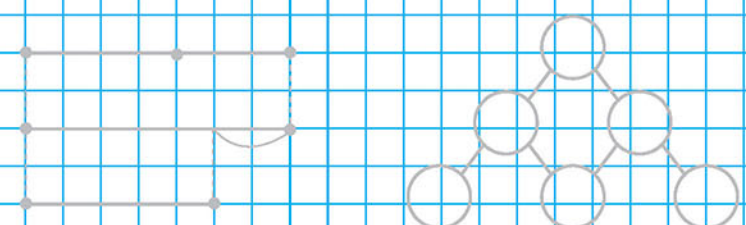
▶ Першого дня хлопчики підклеїли 36 книжок із бібліотеки і 23 підклеїли дівчатка. Другого дня діти підклеїли ще 47 книжок. На скільки більше книжок діти підклеїли першого дня, ніж другого?

Задача

I — ?, і .

II — .

↔ На ?

Склади і розв'яжи обернену задачу, щоб шуканим у ній було число 47. Запиши її розв'язання по діях; виразом.

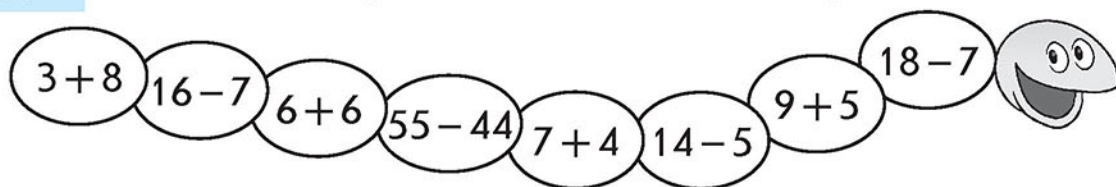
Обернена задача: 36, 23, ? .

I — ?, і .

II — ?, на . менше

65. Замалюй вирази, значення яких дорівнює 11.

66. Накресли відрізок CM завдовжки 1 дм 2 см.

Розв'язуємо задачі

67. Знайди значення виразів, виконай перевірку.

$15 - 7 =$	$89 - 75 =$
$6 + 8 =$	$32 + 14 =$
$12 - 4 =$	$54 - 23 =$

68. Порівняй вирази.

$8 + 8 + 3 \bigcirc 13 - 4 + 10$	$27 - 17 + 8 \bigcirc 29 - 9$
$7 + 5 + 6 \bigcirc 6 + 6 + 7$	$5 + 40 \bigcirc 15 - 9 + 50$
$3 + 9 + 7 \bigcirc 11 - 2 + 9$	$7 + 9 - 8 \bigcirc 19 - 9 - 2$

69. Знайди невідомий компонент.

$6 + \dots = 13$	$\dots - 2 = 9$	$15 - \dots = 7$	$\dots - 6 = 8$
------------------	-----------------	------------------	-----------------

70. Встав такі цифри, щоб утворились істинні рівності.

$62 + 1\dots = 79$	$\dots7 - 24 = 13$	$4\dots + \dots6 = 68$
$54 - 2\dots = 31$	$\dots6 + 31 = 57$	$7\dots - \dots4 = 45$

71. Запиши, скільки гривень залишиться після покупки.

	<input type="text"/> <input type="text"/> грн	<input type="text"/> <input type="text"/> грн	<input type="text"/> <input type="text"/> грн	<input type="text"/> <input type="text"/> грн	<input type="text"/> <input type="text"/> грн

Додаємо і віднімаємо числа

72. Знайди значення виразів.

$43 + 7 = 40 + (3 + 7) = 40 + \dots = \dots$
 $40 + 3$

$20 - 6 = 10 + (10 - 6) = 10 + \dots = \dots$
 $10 + 10$

$16 + 4 = \dots$
 $\dots + \dots$

$38 + 2$	$70 - 4$
$60 - 8$	$42 + 8$
$55 + 5$	$30 - 4$
$80 - 7$	$31 + 9$
$27 + 3$	$40 - 3$
$90 - 6$	$94 + 6$

Розв'язуємо складені задачі на знаходження третього доданка

73. Розв'яжи задачу.

У трьох кошиках 26 кг слив. У першому — 8 кг, у другому — 12 кг. Скільки кілограмів слив у третьому кошику?

Задача

<p>I — .</p> <p>II — .</p> <p>III — ?</p>	}		
---	---	--	--

74. Знайди значення виразів.

$50 - 8 = \dots$
 $\dots + \dots$

$74 + 6 = \dots$
 $\dots + \dots$

$35 + 5 = \dots$
 $\dots + \dots$

$90 - 3 = \dots$
 $\dots + \dots$

Додаємо і віднімаємо числа
з переходом через розряд

- 75.** Знайди значення виразів, використовуючи схеми.

$$34 - 5 = 20 + (\dots - \dots) = \dots + \dots = \dots$$

$$82 - 7 = \dots + (\dots - \dots) = \dots + \dots = \dots$$

$$58 - 9 = \dots$$

$$63 - 7 = \dots$$

$$26 - 7 = \dots$$

$$25 + 7 = \dots$$

- 76.** Розв'яжи задачу. Запиши розв'язання по діях; виразом.

У трьох крільчих 34 дитинчат. Скільки дитинчат у третьої крільчихи, якщо в першій — 20 кроленят, у другій — 10?

- 77.** Назви хоча б одне значення змінної, за якого нерівність буде істинною.

$$c + 4 > 21$$

$$p - 4 > 29$$

Додаємо і віднімаємо числа
з переходом через розряд

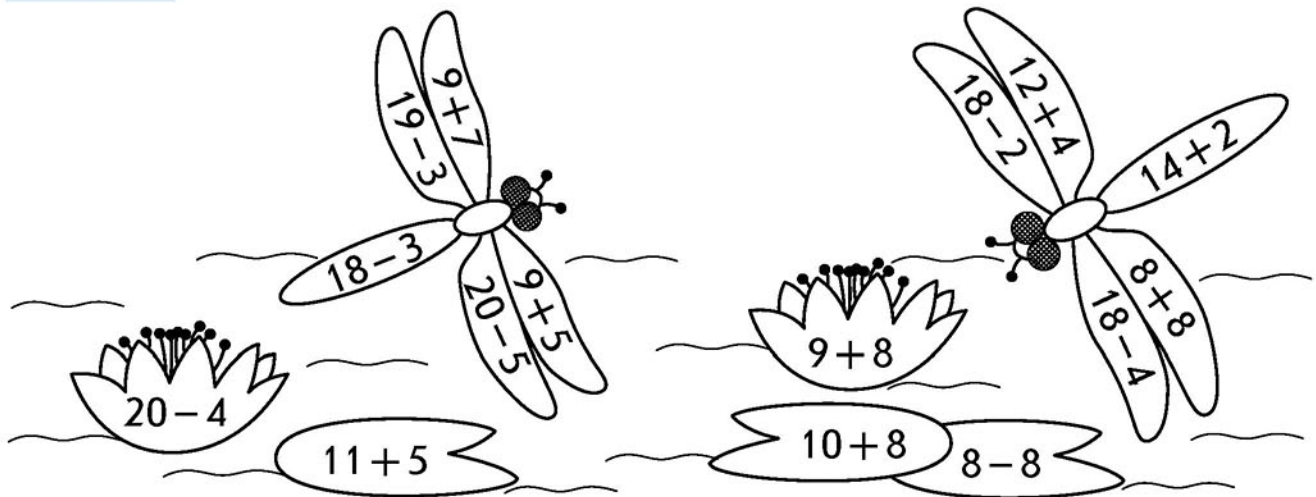
78. Знайди значення виразів, міркуючи скорочено.

$81 - 3 = \dots + \dots = \dots$	$21 - 4 = \dots + \dots = \dots$
$64 + 9 = \dots + \dots = \dots$	$48 + 5 = \dots + \dots = \dots$
$93 - 6 = \dots$	$52 - 9 = \dots$
$57 + 4 = \dots$	$52 + 9 = \dots$

79. Розв'яжи задачу. Запиши розв'язання по діях; виразом.

▶ За три ручки заплатили 29 грн. Скільки коштує третя ручка, якщо перша коштує 8 грн, друга — 12 грн?

80. Замалюй вирази, значення яких дорівнює 16.

Розв'язуємо задачі, які містять відношення різницевого порівняння

81. Розв'яжи задачі.

➤ 1) Тетянка вирізала 11 сніжинок, а Марічка — на 4 сніжинки менше, ніж Тетянка. Даринка вирізала на 6 сніжинок більше, ніж Марічка. Скільки сніжинок вирізала Даринка?

➤ 2) Матуся заморозила на зиму 26 кг ягід. Із них 7 кг — малини, 9 кг — смородини, решта — полуниці. Скільки кілограмів полуниць заморозила матуся?

82. Знайди значення виразів, використовуючи схеми.

$$\begin{array}{r} 56 - 9 = \dots + \dots = \dots \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 - 5 = \dots + \dots = \dots \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 + 9 = \dots + \dots = \dots \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 67 + 6 = \dots + \dots = \dots \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 - 8 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 62 - 3 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 77 + 6 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 + 4 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 82 - 5 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 96 - 8 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ + \end{array}$$

83. Запиши такі цифри, щоб утворились істинні нерівності.

$$16 - (37 - 32) > 1 \square$$

$$4 \square - (15 + 22) > 10$$

$$\square 4 + \square 5 < 67 - 15$$

$$8 + 9 < 32 - \square \square$$

Додаємо і віднімаємо числа частинами

84.

Обчисли значення виразів.

$$84 - 7 = \dots - \dots = \dots$$

$$93 - 4 = \dots - \dots = \dots$$

$$64 + 8 = \dots + \dots = \dots$$

$$37 + 8 = \dots + \dots = \dots$$

$$22 - 4 = \dots - \dots = \dots$$

$$64 - 8 = \dots - \dots = \dots$$

$$74 + 9 = \dots + \dots = \dots$$

$$29 + 4 = \dots + \dots = \dots$$

$$61 - 2 = \dots - \dots = \dots$$

$$54 - 5 = \dots - \dots = \dots$$

$$37 + 5 = \dots + \dots = \dots$$

$$46 + 7 = \dots + \dots = \dots$$

85.

Розв'яжи задачу.

▶ На закладку Олег витратив 7 см стрічки, на прапорці для човника — на 2 см більше, ніж на закладку, а на повітряного змія — на 6 см більше, ніж на прапорці. Скільки сантиметрів стрічки Олег витратив на змія?

Зміни запитання задачі так, щоб вона розв'язувалася трьома арифметичними діями, розв'яжи задачу.

86.

Накресли будь-яку ламану лінію, яка складається з чотирьох відрізків. Спробуй знайти довжину одержаної ламаної.

Розв'язуємо задачі, які містять відношення різницевого порівняння

87. Знайди значення виразів за схемами.

$$73 + 9 = \square + \square = \square$$

↙ ↘
7 + 2

$$44 - 6 = \square - \square = \square$$

↙ ↘
4 + 2

88. Розв'яжи задачу.

▶ Пес Мухтар доглядав 36 овець. Із них 24 вівці були білими, а решта — сірими. На скільки менше сірих овець, ніж білих, доглядав пес?

Склади й розв'яжи обернену задачу, щоб шуканим у ній було число 36.

89. Знайди значення виразів двома способами.

$$76 + 5 =$$

↙ ↘
+ .

$$28 - 9 =$$

↙ ↘
+ .

$$76 + 5 =$$

↘ ↙
+ .

$$28 - 9 =$$

↘ ↙
+ .

$$32 - 5 =$$

↙ ↘
+ .

$$88 + 4 =$$

↙ ↘
+ .

$$32 - 5 =$$

↘ ↙
+ .

$$88 + 4 =$$

↘ ↙
+ .

$$27 + 8 =$$

↙ ↘
+ .

$$71 - 6 =$$

↙ ↘
+ .

$$27 + 8 =$$

↘ ↙
+ .

$$71 - 6 =$$

↘ ↙
+ .

Потренуйся в обчисленнях

- 90.** Обчисли значення виразів. Зазнач час, який витрачено тобою на обчислення.

___ хв

$11 - 4 =$	$11 - 6 =$	$12 - 3 =$	$11 - 8 =$
$8 + 5 =$	$8 + 8 =$	$7 + 5 =$	$5 + 9 =$
$12 - 6 =$	$14 - 7 =$	$16 - 8 =$	$15 - 8 =$
$9 + 3 =$	$8 + 6 =$	$9 + 9 =$	$4 + 9 =$
$13 - 8 =$	$13 - 9 =$	$13 - 7 =$	$12 - 7 =$
$6 + 6 =$	$8 + 4 =$	$6 + 5 =$	$4 + 7 =$

- 91.** Обчисли значення зашифрованих виразів, якщо знак ● позначає арифметичну дію додавання, а знак ▲ — дію віднімання. Зазнач час, витрачений тобою на обчислення.

___ хв

$12 \blacktriangle 7 =$	$12 \blacktriangle 6 =$	$11 \blacktriangle 7 =$	$11 \blacktriangle 4 =$
$5 \bullet 8 =$	$5 \bullet 7 =$	$9 \bullet 5 =$	$8 \bullet 9 =$
$16 \blacktriangle 6 =$	$12 \blacktriangle 8 =$	$14 \blacktriangle 8 =$	$15 \blacktriangle 9 =$
$8 \bullet 7 =$	$8 \bullet 7 =$	$6 \bullet 5 =$	$7 \bullet 7 =$

- 92.** Знайди значення виразів у перших двох стовпчиках; значення зашифрованих виразів в останньому стовпчику, якщо знак ● позначає арифметичну дію додавання, а знак ▲ — дію віднімання.

$11 - 5 + 8 =$	$65 - (7 + 7) =$	$11 \blacktriangle 5 \bullet 8 =$
$14 + 1 - 6 =$	$11 + (16 - 8) =$	$2 \bullet 9 \blacktriangle 7 =$
$15 + 3 - 9 =$	$13 - 7 + 9 =$	$14 \blacktriangle 8 \bullet 6 =$

Потренуйся в обчисленнях

93.

Обчисли значення виразів. Зазнач час, який витрачено тобою на обчислення.

___ хв

$17 - 8 =$	$15 - 6 =$	$18 - 9 =$
$9 + 4 =$	$6 + 8 =$	$7 + 5 =$
$11 - 8 =$	$15 - 7 =$	$14 - 8 =$
$7 + 5 =$	$6 + 9 =$	$3 + 8 =$
$11 - 2 =$	$11 - 2 =$	$13 - 6 =$
$3 + 9 =$	$8 + 9 =$	$5 + 7 =$

94.

Обчисли значення зашифрованих виразів, якщо знак \circ позначає арифметичну дію додавання, а знак \triangle — дію віднімання. Зазнач час, витрачений тобою на обчислення.

___ хв

$11 \triangle 3 =$	$17 \triangle 8 =$	$15 \triangle 7 =$	$16 \triangle 8 =$
$4 \circ 7 =$	$4 \circ 8 =$	$6 \circ 5 =$	$9 \circ 9 =$
$16 \triangle 7 =$	$12 \triangle 4 =$	$14 \triangle 6 =$	$15 \triangle 8 =$
$5 \circ 6 =$	$5 \circ 7 =$	$8 \circ 3 =$	$6 \circ 9 =$

95.

Знайди значення виразів у перших двох стовпчиках; значення зашифрованих виразів в останньому стовпчику, якщо знак \circ позначає арифметичну дію додавання, а знак \triangle — дію віднімання.

$19 - 6 - 8 =$	$56 - (7 + 5) =$	$11 \triangle 3 \circ 6 =$
$12 + 1 - 5 =$	$15 + (11 - 8) =$	$5 \circ 9 \triangle 7 =$
$14 + 3 - 9 =$	$17 - 5 + 6 =$	$16 \triangle 9 \circ 6 =$

- регулярні методичні вебіари від авторів підручників та провідних фахівців за актуальними темами для кожного класу
- можливість поставити питання авторам та отримати відповідь у режимі онлайн
- можливість переглянути запис кожної тематичної зустрічі у зручний час
- сертифікат кожному зареєстрованому учаснику

Чекаємо на вас на сайті interactive.ranok.com.ua

Навчальне видання
СКВОРЦОВА Світлана Олексіївна
ОНОПРИЄНКО Оксана Володимирівна

МАТЕМАТИКА. 2 КЛАС.

Навчальний зошит

У 4 частинах
Частина 2

Редактор Ю. М. Миронова
Технічний редактор С. В. Яшиш
Художник Д. В. Ширяєв

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:
у Харкові – (057) 727-70-80;
Києві – (044) 360-56-37, 377-73-23;
Вінниці – (067) 506-65-95;
Дніпрі – (056) 785-01-74, 789-06-24;

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051.

Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Т817058У. Підписано до друку 10.05.2019.
Формат 84x108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Рублена. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 10,08.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.
Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua
Тел. (057) 719-48-65,
тел./факс (057) 719-58-67.

Київ – тел. (044) 229-84-01,
e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,
Львів – тел. (067) 269-00-61,
e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

Житомирі – (067) 122-63-60;
Львові – (032) 244-14-36;
Миколаєві та Одесі – (067) 551-10-79;
Черкасах – (0472) 51-22-51;
Чернігові – (0462) 93-14-30.
E-mail: commerce@ranok.com.ua.

Папір, на якому надрукована ця книга,

безпечний для здоров'я
та повністю
переробляється

з оптимальною білизною,
рекомендованою
офтальмологами

вибілювався
без застосування
хлору

Разом дбаємо про екологію та здоров'я

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Автори видання
С. О. Скворцова та **О. В. Онопрієнко** — члени робочої групи з розроблення Державного стандарту початкової освіти Нової української школи; співавтори Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко; автори підручника — переможця конкурсного відбору проектів підручників для 2 класу 2019 року

Навчальний матеріал посібника зорієнтований:

- на засвоєння початкових математичних знань
- формування розумових і практичних умінь та навичок
- безперервне повторення та закріплення вивченого матеріалу
- формування досвіду самостійної роботи
- рефлексію навчальної діяльності

Навчально-методичний комплекс із математики для 2 класу:

- **навчальний зошит у 4 частинах**
- математичні матеріали для організації навчальних досліджень (кейси «Міні», «Стандарт», «Преміум»)
- моніторинг навчальних досягнень
- завдання для формувального оцінювання
- розробки уроків

Інтернет-підтримка на сайті interactive.ranok.com.ua:

- роздавальні матеріали
- презентації до уроків

Долучайтеся до обговорення в групі:
Математика «Ранок». Пілот

Посібник успішно пройшов апробацію в пілотних школах України

ISBN 978-617-09-5441-1

9 786170 954411

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА
УСІ КНИГИ ТУТ!

- 🛒 ranok.com.ua
- ✉ e-ranok.com.ua
- ✉ pochta@ranok.com.ua
- ☎ (057) 727-70-90